

СПОРТ

Эллиной-румий оалача латарах,
Россе яхъашка котбаьлар вай
мехкахой

16

ХАЛКЪА БОАХАМ

ГалгIай мехка тоабеш
ба транспорта болх

13

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№25 (12752)
КIимарса
бутт,
2 ди, 2026 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

КЪОНАЧАР БОЛАМ

«Хьалхарчар болама»
250 юххьанцара
моттиг я, вай мехка
болх дIахьош

4

БАЛХАЗАЛ ЛОХЪЯР

ГалгIай мехка лакхбу
болх лохача «базарах»
хьабоала пайда

5

МЕХКАДАЪ ТОЛАМАШ

ВорхI шу хьалха
ГалгIайчен Кулгалхо
хилар Келаматанакъан
Махьмуд-Іаьлах

8

ИШКОЛИ ЗАМЕИ

Магаса Іаьдало
«Марем» гимназе
хьехама болх дIабихьар

9

КУЛЬТУРА

ГалгIай мехка
культуран гIулакхаш
леладаро чIоагIью
юкъарлон цхьоагIю

10

www.serdalo.ru @gserdalo vk.com/gserdalo Дзен сердало

Дагабалар

СВОх дийцар вай Мехкадас, Россе герзапцарча
низий министра гIончаца Евкуранакъан
Ювназ-Бекаца

2

ДегIаахара НИКЪ

ВорхI шу хьалха
ГалгIайчен
Кулгалхо хилар
Келаматанакъан
Махьмуд-Іаьлах

8

Республикан
бюджете
хъачудоагIаш
дола рузкъа
дукхагIа
хилийтарах
дийцар мехка

Гаьгенаькъан Марина

Вай мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас кхетаче дIайихьар, СКФО ФНС мехкашта юкьерча инспекце кулгалхо волча Радченко Евгенеца, мехкарча УФСН хьалха латтача Сидельников Евгенеца.

«Кхетаче дийцар республиканна хьатIадоагIаш дола рузкъа дукхагIа хилийтарах, бизнесацара гулакхаш боагIача боараме тоадарах, йоахлах болча оагIон болхлоша, мехкарча Минфино вIаши бувзам лоаттабарах, иштта кьайлагIа лелаш йолча базарий, моттигий хIама хила дезза-ча тайпара тоадарах. Цул совгIа, белгалдир муниципальни комиссе доакъашхоша цьаццоттигашкара йоалацара болх тоабе безилга.

Вай Мехкадас цу кхетаче хьоахадир, моттигера хIара бизнес дIахьош йола моттиг Iаьдала бокьоно дIадеххача тайпара гулакхаш дIахьош хила езилга, цу хIама кьастта йоккха терко лоаттаеш хила безилга», - йоах Мехкадаь зарбан болх лелаберашкара тхога кхьача хоаме. Кхетаче дакъа лоацаш хиннараша соцам бир белгалдаь дола деррига гулакхаш боагIача боараме дIадахьара тIехьа дикка кьахьегаш. ДIакхухьача балхах хьахиннар хан-ханнахьа белгалдеш, кьоастандеш хила деза, аьнна, лаьрхIар хьакимаша.

«Вайна духьала йоалаца дувзаденна гулакх хинна Iац из. Тахан вай белгалдер да, бизнесацара болх боагIача боараме, бокьонца хила безза-ча тайпара дIахьош хила безилга. Беррига бизнесменаш бокьонаш цьаццоттигашкара лораеш, совле йоацаш кьахьегаш, хила беа мехка. Бизнесацара гулакхаш бехктокхаме, нийса дIахьош дале, цу тIехьа аьттув бараш а дукхагIа хул, вахара оагIонцара программаш йоаржае, наьха вахара хьал тоаде аьттув луш да из деррига», - аьлар вай мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас.

СВОх дийцар вай Мехкадас, Россе герзашцарча низий министра гIончаца Евкурананькъан Ювназ-Бекаца

Курскенаькъан ИбрахИм

РФ герзашцарча низий министра гIонча, эскара инарал вола Евкурананькъан Ювназ-Бек ва балхаца дувзаденна вай мехка вена. Россе Президента Путин Владимира тIадаьхка декхараш кхоачашдеш ва из республике. Вай мехкадаьца Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлаца кхетаче хилар цар. ТIема операцеца дувзаденнарах дийцар хьакимаша.

Къаьстта йоккха терко еш дийцар тIема аренашка лелача вай къаман кьонгашта эшачунга хьажарах, цар дезалашта терко еш, хьашташ кхоачашдеш хиларах, гIо дарах йола проекташ йоаржаярах.

Вай мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас доккха баркал аьлар тахан лоархIаме декхараш кхоачашдеш кьахьегаш волча

Евкурананькъан Ювназ-Бека.

«Вай республиканна терко лоаттаеш хиларах, доккха баркал оал аз тахан Евкурананькъан Ювназ-Бе-

ка. Белгалде деза, тахан цо дIахьошбар боккха, лоархIаме болх болга, цун декхараш аттачарех доацилга. Вай къаман турпалый истори, иштта берри-

гача мехка истори лорадара, дахаш хилийтара тIехьа лоархIаме дакъа дIалоацаш ба тахан цо дIахьош бола болх», - аьлар вай Мехкадас.

Россе унахцIенон министр хилар ГIалгIайчен РКБ

Гаьгенаькъан Марина

ГIалгIай Республикан Кулгалхо Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла вахар; Российски Федерацие унахцIенон министраца Мурашко Михаилаца, Росздравнадзора кулгалхочунца Самойлова Аллаца; ГIалгIай Республикан клинически Йоахашкананькъан А.О. цIерагIача дарбанче.

Из кхетаче вIашагIйоллар

бахьанаш дар, республикан йоккхагIчарех цаI йолча лорий урхаллен болх бовзийтар, мехка унахцIенон болх дегIабоалабара таронаш ювцар, баьча балха мах оттабар. Цига, хоадам боллаш, гуш хилар дарбанчен карагIдоалар, керттерча балха дакъ тIара хоам бовзийтар, лорий новкъостал дара йола таронаш йийцар, ГIалгIайчен бахархошта дарба дара юкьедоахача лорий хьалех хьоахадир.

Керттера терко тIаяхийтар, цу дакъ тIа болхлой кхоачам болаш хила безара. Дарбанчен кулгалхоша, моттигерча унахцIенон викалаша белгалдир, республикан унахцIенон балха дакъ тIа кьона говзанчаш болх беш хургболаш, лаьрхIа болх дIахьош хилар.

Кастлуш, дарбанчен тоабанна юкьебаргба лорий лакхара дешар дийша кьонабараш, царна дIахо про-

фессионально дегIаохара, цар республике дIахо болх бара дола хьалаш хьаххоллаш да. Из, ГIалгIайчен унахцIено дегIайоалаяра боаккхаш бола лоархIаме гIа ба.

Вайцига баьхка викалаш бахар бIаргий лорий центре, вай заман гIирсаш чулатта операционни оагIув а царна гойтар. УнахцIенон Министра Мурашко Михаила дийцар, лакха технологеш йолаш болх беш хиларах, тахан карагIдувлача толамех, уж таронаш дIахо дегIайоалае лаьрхIа хиларах. Иштта дийцар миай центра балхах, дIадахача шера цига 80 операцти яь хилар белгалдир. Иштта дале а, дIахойодача хана уж лорий балха декхараш кхоачашдар кхь а дегIадоаладе дезаш да, йолаш йола таронаш юкье а йоахаш, из лоархIаме дарба эшаш болча наха ма хулла дукхагIа дIакхоачийташ.

«ЛоархIаме кьамаьл хилар урхаллен материальни кийле чоагIьярах дувцаш. Тхона дагалаттар - лакха дикал йола лорий новкъостал ГIалгIайчен бахархошка дIакхачийтар, ара хьа дарба де аха ца безаш, сага унахцIено тоаяра эшар Iалашдар», - аьлар мехка кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас.

«ЦаI йола Росси» яхача парте ХХIII Съезда доакъашхо я ГIалгIайче

Гаьгенаькъан Мартина

Республикан кулгалхо вола Келаматанакъан Махьмуд-Иаьла хьалха волаш, «ЦаI йолча Россее» ХХIII Съезде дакъа лоацаш хилар вай мехкара викалаш. Боккхача мехка, моттигашка хIама тоадара наькъех дувчача лоархIамеча кхетаче дакъа лоацаш хиннараш Россера 4000 совгIа саг вар. 2026-ча шерарча федеральни хоржамий кампане юхиг я ала мегаргдолаш, болх бар из.

Керттерчарех да аьнна къоастадир хила дезача Паччахьалкхен Думан хоржамашка партегара дакъа лоацаргдараш белгалбар, иштта Къаман программаца дувзаденаш чIоагIдеш болх дIабахьар. Ший къамаьла юкье Россее Президента Путин Влади-

мира мехка хьал тоадеча наькъ тIа эггара лоархIамедараш белгалдир: кхерамзлен хьал боагIача боараме хилийтар, технологически, экономически оагIонашчара болх толамца дIабахьар, бахархой хьал тоадара тIехьа дикка къахьегар. Къаьстта терко еш дийцар Съезде тIема операце доакъашхо, хIана аьлча уж нах тахан Даьхен хIама лорадарал совгIа, юкьара-политически оагIонца къахьегаш, партегарча кандидаташта юкье болаш, Къаман программа йоаржаеча дакъа лоацаш ба.

Вай мехкара цу лоархIамеча кхетаче дакъа лоацаш хиннараш бар РФ сенатораш Илезанакъан Михаил, Хамченакъан Билан; Паччахьалкхен Думан депутаташ Барахой Бек-хан, Татренакъан Муслим; Мехкадаь, Паччахьалкхен Администрацена хьалха

латта Мархенакъан Анзор, иштта парте моттигерча оагIонцара, юкьарча моттигий викалаш.

«ЦаI йолча Россее» балхаца лоархIаме моттиг дIалоацаш я бахархой хьашташка гIолла хьахелла йола Къаман программа. Цу программага гIолла духка дикаш доаржаде аьттув баьннаб тахан вай мехка а: гIишлош хьалъяр, дешара, унахцIенон оагIонашчарча моттигий гIулакх тоадар, дезалашта гIо дар, бахархой вахаре лоархIамедараш меттадоаладеш къахьегар, иштта кхьыдараш а.

Мехка хьалхашка латташ дола керттера декхараш белгалдир Съезде, иштта Россее Президента Путин Владимира къоастадаьрашка гIолла дIабахьа безача балхах дийцар», - йоах вай мехкадас Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас.

«Турпала никъ» яхача программан доакъашхошта ховр тахкара болх чакхбаьлар Магасе

Гаьгенакъан Мартина

«Турпала никъ» яхача моттигерча болхлой харжара программан доакъашхой аттестаци дIахьош, хьалхарча оагIонца дакъа лоацаш хиннарашта дипломаш дIалуш, лоархIаме кхетаче хилар Магасе. Из хоам «Сердалога» кхаьчар мехкарча Паччахьалкхен зарбан болх лелаберашкара.

ЛоархIамеча кхетаче сертификаташ дIалуш дола гIулакх Паччахьалкхен хьалха латтача Сластенин Владимира Мехкадаь, Паччахьалкхен Администрацена кулгал деча Мархенакъан Анзора тIадиллар. ТIема операце ветеранаша диззача шера лаьрхIа дешара курс чакхъаьккхар, цу юкье дар Президентски академе программацара дешар, паччахьалкхен моттигашка балхаца дувзаденаш шайрдеш ха яккхар, иштта хьехамчашца болх дIабахьар. Россее Президентца чIоагIонца йоаржаеш йола из программа, «Турпалий

ха» яхача федеральни проектацара моттигера болх ба. ТIема операце доакъашхошта юкьера тайп-тайпача паччахьалкхен моттигашка къахьегаргдола нах хоржаш бола оагIув ба из.

«Турпалий ха» яхача программага гIолла, Даьхен деш дола гIулакх тахан маьршача вахарга гIолла дIадахьа аьттув ба СВО доакъашхой. Дог тийша ва со, цу наха Юмадаьр, къахьегар, Даьхен хIама лорадара тIехьалатта, тахан мехкара хьал тоаде дикка наькъадаргда аьнна», - белгалдир Сластенин Владимира. Паччахьалкхено белгалдаьчох, цу программан юкье дакъа лаца ловш хиннараш 174 саг вар. Яхьашка масехк оагIонца дIабихьача балхах, СВО 7 ветеран ва дешара курс чакхъаьккха хьахержар, иштта 32 саг программан «кадрови резерва» юкье ва.

«Массане хьаллоацаш, программа хилар цох, ала деза тахан. Яхьий болх чIоагIа боккха тIахьожам болаш, боагIача боараме хьаоттабаь бар. 174 сага

юкьера дешара курс чакхъаьккхараш ворхI саг хилар, тIатIаа къахьегарца. Таханарча дийнахьа шоаш Юмадаьр, шайрдаьр цьаьцца моттигашка къахьегаш доаржаде кийча бола нах ба уж. ГIалгIай республикан, Россее декхараш дIахо а кхоачашдеш, хургба уж кхьича оагIонца», - аьлар Мехка-

даь, Паччахьалкхен Администрацена хьалха латтача Мархенакъан Анзора.

Белгалдечох, «Турпала ха» яхача моттигерча программах; тIема операце доакъашхошта кердача, мехка лоархIаме болча наькъ тIа дIахо къахьегар аьттув луш йола республикера керттера проект хилар.

Шолжерча Мархенакъан Хьусена «Салтечун да» яха майдилг елар

Гаьгенакъан Мартина

Шолжа-Шахьарерча Мархенакъан Сулеймана Хьусена юкьарлон сийлен совгIат делар - «Салтечун да» яха майдилг.

«Кхетаче дIайихьар безамеча хьале. Ганза филиала кулгалхочо баркал аьлар бIухочун даьна; дика, денал дола воI, низ бола бIухочу кхеварах», - аьлар тхога бенача хоамо.

Тхога хоам баьчо яхачох, «Салтечун да» яха юкьарлон совгIат хьождаьр, «Россе Дай» яха Ерригроссийски юкьарлон болам ба. Из майдилг луш я лаьрхIа йола тIема операци дIахьош денал гойтача бIухочун даьшта.

«Из совгIат далар доккха сий да. «Салтечун да» яха майдилг ялар, ший воIа дас бенна нийса кхетам тIаьцаш хилар да: сий лорадар, ший цIа лархIар, Даьхе лорача кийча хилар. Оаш кхевавь визза къонах, вай заман денал дола воI. Баркал шоана иштта цунна кхетам баларах!» - аьлар бIухочун даьга «Даьхен лорабой» ганза филиала кулгалхочо.

Россе Паччахьалкхен почтан бувзамах дийцар Магасе

Гаьгенакъан Мартина

Мехкарча Паччахьалкхен Россее Почтацарча бувзамах дувчаш, кхетаче дIайихьар Паччахьалкхен хьалха латтача Сластенин Владимира. Кхетаче дакъа лоацаш бар «Къилбаседа Кавказа» АО «Россе Почта» яхача оагIон кулгалду Плотников Александр, иштта вай

республикерча Федеральни почтови бувзама оагIон кулгалхо Гаьгенакъан Ислам.

«Россе Почтаца дувзадена дола гIулакхаш бахархошта ма хулла аттагIа деш юкьедаха дезача кердадарех дийцар гулбеннача хьакимаша. Къаьстта терко еш дийцар «Сердало»,

«ГIалгIайче» яха моттигера газеташ ийдераш дукхагIа хилийтаргах, къахьегаргах, вахара оагIонцарча гIулакхех йолча министерствоца, ГКУ «Кхераме йоаца республика» яхача моттигаца, ТКО ООО «Эколайф» оагIонцарча моттигерча операторца бувзам лоаттабарах. Иштта цига дийцар Россее Почта йоалацарча

оагIонца цьаьца хIама хьожадарах, из бахьан долаш тоае езача моттигашка къахьегар аьттув баларах».

«Россе Почто вай бахархошта эшаш дола гIулакх лоаттаду, цу юкье я геттара гаьна яда юрташ а. Республика почтови бувзама хьал ма хулла тоадара тIехьа эшаш дола гIо де, оагIув хьаллаца кийча да

тхо тахан.

Тхона лоархIаме да, бахархой вахаре цу оагIонца дувзадена цьаьккха кхоачамбоацараш цахилийтар», - белгалдир Сластенин Владимира. ЛаьрхIа йола проекташ йоаржаеш, почта болх боагIача боараме тоабеш, вIаший бувзам лоаттабеш къахьегар лаьрхIа дIахьа къаьстар хьакимаш.

Лавттанца дувзадenna зулам даьрашта, гулакх хьадиьлар Иаьдало

Курскенаькъан ИбрахИм

Бокьо йоацача тайпара Насарен кхале лавттанца бувзабenna болх даьбихьарашта духьала гулакх хьадиьлар мехкарча тохкама оагIонцарча болхлоша. РФ УК 3-ча даькъа 159 ст. (боккхача боарамга кхоачаш зулам дар) бехктотхаме озаргба цу гулакха бехкебараш.

Из хоам журналисташка бир республикерча тохкама оагIон зарбан болх лелабераша. Республикерча тохкама оагIон кулгалхочо бахархой тIайибеча дийнахьа чуденнача дехарга гIолла даьболабаьб тохкама болх.

«Тахан белгалдечох, 2023-ча шера даьдоладаьд из харцахьара гулакх. Мехкаочунна Яндарера лавттан доазув доагIилга белгалдеш дола каьхаташ вIаштIехьадаьхад цу наха, бокьо йоацача тайпара. Цьваккха бух боацаш, вIаштIехьадаьхача каьхаташ-ка гIолла, лавттан доазон доал де йиш йолаш хилар кхалсаг», - йоах тхога бенача хоамо.

Насарен кхален тохкама моттиге даьхо болх даьхьош ба, из гулакх дикка тохкаш. Шоашта ловча тайпара кIал кIийле йоаца каьхаташ вIаштIехьадоахаш, из тийшаболх лелабаьраш бехктотхаме озаргба Иаьдало.

СВО ветеран Ганенаькъан Мухьмад МЧСе балха оттавир

Гаьгенаькъан Марина

«Даьхен лорабой» ганза ГIалгIайчен филиало новкьостал дир лаьрхIача тIема операце ветерана республикан МЧСе балха отта.

«Ганзо новкьостал дир, балха оттабара лаьрхIача программенна чудоагIаш, ше тIаьхожам лоаттабеча лаьрхIача операце ветерана.

Вахара хаттарашцара болх лелабеча Йовлой Мухьмада новкьостал а деш, из чакхваьлар хоржаш даьбихьача балхах. Из хаттар кхоачашдеш, духкагIа гIо даьр яр мехка гIолла йола МЧС Кертттерча урхаллен болхой ДIаьцара моттиг. Ганенаькъан Мухьмада новкьостал дир каьхаташ гулдеш, профессионально-психологически хоржам даьхьош, тIема-лорий комиссе чаквоалаш», - аьлар хоамо.

«Аз баркал оал ганза, сайна новкьостал дарах. МЧСе сай моттиге волаш санна хет сонна се. Указа, тIема муьгарашка латташ санна, тешшаме новкьост хилар, гулакха кийча хилар эш хьалхарча арIагIа», - аьлар бIухочо Ганенаькъан Мухьмада.

«Хьалхарчар болама» 250 юххьанцара моттиг я, вай мехка болх даьхьош

Гаьгенаькъан Марина

Вай мехкадас Келаматанакьан Махьмуд-Иаьлас кулгал деш, «Хьалхарчар болама» гулакхех йола кхетаче даьяхьа гулбелар Магасе. «Кхетачено белгалдир, таханарча дийнахьа вай мехкара 50 эзар совгIа бераш да «Хьалхарбарий болам» яхача оагIонца каьхьегаш, шоай начIал, говзал йоаржаеш, юкьарча балхашта юкье дакъа лоацаш, бехктотхаме, толамца моллагIа шоашта тIадилла гулакх даьдахьа Юмалуш.

«Хьалхарбарий болама» 250 моттиг я тахан республике, берий бешамаш а я цу юкье. Вай мехкара студенташ, иштта дешархой гIо эшача моттигашка новкьостал деш, Илман оагIонцарча яхьашка, олимпиадашка дакъа лоацаш, Даьхенцарча безамах, лерхIмах йола проекташ йоаржаеш каьхьегаш ба. «Зарница 2.0» яхача ловзара юкье, «Хьалхарбарий ха» яхача «профильни смене», дешара, кхоллама проекташка духьала укх шера дакъа лоацаш хиннараш эзар совгIа кьонабараш

бар», - йоах тхога бенача хоамо.

«Къаьстта хьоахаде дезаш да, вай дешархоша еригача Россехьашка дакъа лоацаш, толамаш доахаш хилар, шоай проекташ йоаржар. Дега чIоагIа тоам беш да, вай кьонабараша хьакхелла проекташ федеральни оагIонца белгалъеш, кагирхой вахарера лоархIамедараш кхоачашдара балха юкье хилар», - дийцар вай мехкадас Келаматанакьан Махьмуд-Иаьлас.

Вай республикан кулгалхочо теркалдечох, берашта нийсагIа бола никь хьехаш, вахаре царна пайданегIа хургдолча хIаман тIехьа уж чIоагIбеш бола болх лоархIаме моттиг дIалоацаш ба тахан. Цунга хьежжа, кьонабарашта юкьерча хIаране ший никь хьахаржа, кхетам лакхбе, кхоана даьбахьа безача балхацара говзал Юмае аьттув хургболаш каьхьегаш ба тахан мехка. «Хьалхарчар болам» яха

оагIув вай кагирхошта боккха аьттув луш, начIал доаржадаьташ, тоабанца болх даьбахьа Юмабеш болгах дог тийша ва со. Вай декхар - цар оагIув хьаллацар, кьонабараш нийсача наькь тIа бахар тахан, гIо дар. Таханара дешархой, студенташ ба вай кьаман кхоанен хIама тоаде дезараш, вай декхарийла да цу наькь тIа царна новкьостал деш хила», - белгалдир Мехкадас.

СВО доакъашхошца, МЧС болхлошца кхетаче даьйихьар кагирхоша

Курскенаькъан ИбрахИм

«Турпалашцара къамаьл» яхача еригача Россехьа проектага гIолла, Россехьа кагирхой Денна хетаяь кхетаче даьйихьар вай мехка. МоллагIа хIама хьанийсделча, цьваккха хIаман уйла ца еш, Даьхен гулакха ураотта, оарцагIбаха кийчабарашца къамаьл де аьттув хилар кагирхой цу дийнахьа. «Сердалога» из хоам бера кагирхой гулакхех йолча Комитета зарбан болх лелаберашкара.

Зале гулбеннарашта хьалхашка къамаьл деш хиннараш бар тIема операце доакъашхой, МЧС болхлош, иштта

гIо деш лелараш. Денал, яхь хиларах дола истореш доьзийтар цар цу дийнахьа кьонабарашта, хIаьта моллагIа хагар ийккхача эггара хьалха оарцагIболхараша шоаш дувцаш дола вахаре нийсденна хIамаш дог ураотта деш хул, иштта хилар-кх цу дийнахьа а.

«Берригаш цьхана гулбенна даьхьош йолча кхетаченах дикка пайда боал кагирхошта. Турпалашка дала дукха хаггараш дар цар цу дийнахьа. Мехка накъавоалаш, гIо эшача гIо де кийча волаш ваха ловча сага оамалашка эггара лоархIамегIдараш малагIаш да белгалдир турпалаша. Массане дог ураотта деш кхетаче хилар цох», -

дийцар кагирхой гулакхех йолча комитета хьалха латтача Пьхошанаькъан Зоврбика.

Хатар хиннача моттиге гIо де ухаш хьабоагIарашца

каст-каста кхетаченаш даькхашьар кьонача тIехьенна дукха хIама доьзийташ, денал, яхь, майрал гучадаккхар мишта хила деза белгалдеш хул.

ЗаIапхой болча СВО ветеранашка хьажар, керттерча декхарех да

Гаьгенаькъан Марина

«Даьхен лорабой» яхача ганза мехкарча филиала болхлошга хьалхашка латтача керттерча декхарех да, заIапхой болча СВО ветеранашта къаьстта йоккха терко еш, царна эшар фуд хьожаш хилар.

«Ганза вай мехкарча филиала кулгал деш вола Оздой Муслим ваха хилар,

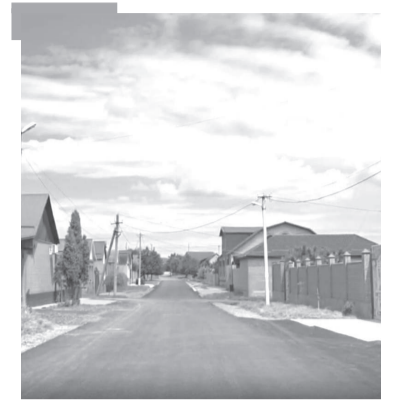
тIема аренашка хиннача човнех дегIа маьженаш хьоалуш воаца Шоанахой Руслан волча. Цун дегIа хьалага хьежа, из чуIеш долча цIагIа СВО заIапхой болча ветеранашта лаьрхIача программа гIолла хувцамаш дергдолаш, зем баьккхар цу дийнахьа», - йоах тхога бенача хоамо.

Бустамаш даьха, тIема операце ветерана цIагIарча нахаца цу балхах лаьца

къамаьл дир ганза болхлоша. «Хьаькъале цIа» яхача оагIонга гIолла оазаца цIагIара цьхаьца гулакхаш кхоачашде йиш хургйолаш, иштта наIара санагIаш дIашердеш, кхьдола хьал аттача доаккхаш дола балхаш деш, каьхьегаргда заIапхочун цIагIа.

«Даьхен лорабой» яхача ганзага гIолла йоаржаеш йолча программо боккха аьттув лу заIапхой болча

СВО ветеранашта. Тха декхар да, низ дIа ма кхоачача, могаш боацача ветеранний хьал аттачыхьа даккхар, цIагIара гулакхаш кхоачашде царна аттагIа хургдолаш хувцамаш дар. Шоанахой Руслана цIагIа даьболабаьб из болх, аз айса тIаьхожам беш кхоачашдергда деррига боагIача боараме», - аьлар ганза филиала хьалха латтача Оздой Муслима.

Галгайчен Пхылекъонгий- Юрта Султиганаькъан урам тоабир

Гягьенаькъан Марина

Российски Федерация сенатора Илезанькъан Микаила новкъостал дарах, Пхылекъонгий-Юрта Султиганаькъан урам тоабир, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Наьсарен кхален администраце.

«350 метр бѣаьха никъ тоабѣ баларах, Наьсарен кхален администраце кулгалхочун Гюлча Боктаранькъан Хизар, кхален администраце вахара-коммунальни боахама, архитектуран даькъа кулгалхо Гумаранькъан Талихан, моттигерча администраце викалаш бахар балхага хьажа.

Моттигерча бахархоша белгалдир, из никъ тоабарга шоаш дукха хыйжа хилар, баркал аьлар шоашта терко мел яьча наха», - йоах хоамо.

Никъ тоабарах хІанз паргІата ваха-ва йиш я, машинаш а нах а хало йоацаш лел. Из деррига деш да наьха вахара хьалаш тоадара.

Шолжерча Луначарске урам тІара никъ тоабир

Гягьенаькъан Марина

Шолжерча Луначарске урам тІара никъ тоабеш я «Газпром межрегионгаз» яха юкъярло, цар газаца дувзадена балхаш дІаьхош бохабаьбар из.

«Газаца Талашо яра дола балхаш чакхдаьнначул тІехьагІа, из ший хьалха хиннача боарамах тоабир. Шолжа мэр Гумаранькъан Аслан, Гюлчаца Беканькъан Халидаца хьежар цига дІаьчоча балха дикалга. Тоабеш бола никъ юкъяра дІалаьрхІаца 350 м бѣаьха ба», - аьлар шахьара администраце.

Галгай мехка лакхбу болх лохача «базарах» хьабоала пайда

Гягьенаькъан Марина

Галгай Республикан къахьегама, вахара Талашон Министерствос, балха моттигий ярмаркаш дІаяьбарга Гюлла, лакхбу къахьегамах хьабоала пайда.

«Цо таро лу болх лоаттабеча наха къахьегамхой лаха, царна юкье цу даькъ тІара говзанчаш харжа. Цунца цьхана наьха таро хул тайп-тайпарча боахамий балха моттигашка шоай говзала хьакъехьа

къамаьл де, иштта болх лоаттаберашца бувзама хила. Наьсаре дІайихьар къаман проекта чуйоагІаш ярмарка, из керттера хилар болх лахара дош кхоачашдара», - аьлар из дІайихьараша.

Республикан Кулгалхочо

Келаматанькъан Махьмуд-Іаьлас хьалхагІа белгалдаьма хиллара, Галгай мехка хьабе наха болх хилара таронаш хьакхоллаш я, иштта хьаллоац наха хьаде хІама хургдола проекташ.

Наьсарен кхале белгалдир, доал деча даькъ тІара хьал дегІадоададар

Гягьенаькъан Марина

Наьсарен кхален администраце кулгалхочун декхараш кхоачашдеш волча Исмейланькъан Темарлана хІара кІира дІаьхош йола кхетаче дІайихьар, доал деча даькъ тІарча кулгалхошца. Цар дийцар кастлуш де лерхІадох, иштта хьалха кхоачашде лаьрхІа хиннача

декхарех, цар иштта чаккхейир даь даьнначул, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага доал деча даькъ тІарча зарбан болх лелабераша.

Теркама юкье дар кхален, юрташкарча вахара Талашо яра хаттараш. Кулгалхой хьежар коммунально-боахама даькъ тІарча хьалашка, цу юкье инженер-

ни Гирсашкара хьал дайзар, цар мишта болх бу хайра; цул совгІа, юрташкара дозонанш санитарни лостам беш кийчдар а вІашагІделлар. ДІахо цар дийцар вахара программаш кхоачашьарах, бахархой хаттарашта жоп луш хиларах.

«Вайх хІаравар декхарийла ва вай юрташкара нах мишта бах ха. Наьха хьаш-

таш сиха, тІехьа ца тетташ, кхоачашдеш хилар лоархІама да», - аьлар Исмейланькъан Темарлана.

Цо болхлой тоаба тІахьийхар ма хулла низ тІабахийтара, цо белгалдир, ший ханнахьа наха новкъостал дар, цар хІара деннара хаттараш кхоачашдар; моттигерча Іаьдала керттера болх ба, аьнна.

Заьзгананькъан цІерах болча ГІаьзе-Коарча урама хьал меттадоададеш боахк болхлой

Гягьенаькъан Марина

ГІаьзе-Коарча Заьзгананькъан цІерах болча урама куц тоаде арабаьннаболхлой. Из хоам «Сердалога» бир мехкарча пачахьалхено. «1 км кхоачаш ба тоабе беза никъ. Ишкола, иштта кхыйолча лоархІамеча моттигашта тІабодаш бола никъ ба из, цунга хьежжа ма хулла сихагІа меттабоалабе безаш ба.

Шахьара моттигаш тоая-

рах йолча федеральни программага Гюлла, вахарерча лоархІамедарех йолча къаман проектага Гюлла дІаьхош хиннача яхьашка эггара хьалхарча оагІонца тоае езарех я, аьнна, бахархоша шоаш хьахержа моттиг я из. КІалха жагІа тесса, асфальт Юбулларгболаш кІийле шаьрьеш, нийсьеш боахк цига тахан. Никъ тоабарал совгІа, лампаш егІа, гІандаш, нувхашта лаьрхІа яьшкеш оттаяь, хувцамаш де лерхІ урам тІа», - йоах тхога хьаьчача хоамо.

ГалгIайчен профсоюзаша бувзам лелабу Саратоверча болхлошца

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIайчен профсоюзаша бувзам лелабу Саратоверча балха новкъосташца. ЦьхоагIон шу долаш, Саратоверча областной организаце халкъа дешара, Илман профсоюзий викалаш баьккар ГалгIайче.

«34 викал вера вай республике халкъашта юкьера къамаьл дIадахьара. «ГалгIай Республикан профсоюзий организаце цьханкетара» кулгалхочунца Оздой Хадеча вIашагIхетара керттера хаттар дар дешара даькьтIа къахьегамхой боько лораяра балха говзал дIа-юха эцар.

Саратовера баьккача хьашаша дийцар вахара бувзам лелабара даькьтIа де лерхIаьох, хIаьта моттигерча профсоюза хьинар дараша шоайла довзийтар юхьанцарча профсоюз болхлоша юрташка болх дIабахьара хаттараш. Шоайла бувзам лелабара тIехьа бартIоагIо йир. Цахаддаш методически материалаш дIа-юха луш, цьхана семинареш дIахьош, хьехархошта боьконаш йовзийташ, шоайла хьаллоацаш хургба аьнна каьхат чIоагIдир», - аьлар из болх вIашагIбеллараша. Иштта цар дийцар тахан дешара оагIонна хьалхашка нийслуш дола хаттараш», - аьлар СООПР кулгалхочо Оздой Хаде.

Новкъостал деш хьабоагIараш

БIаргса эшаденнарий оагIув хьаллоаца проекташ мехка йоаржаю 33 шу да

Гаьгенаькъан Мартина

33 шу хьалха, БIаргса эшаденнарий Ерригача Россе моттига чуйоагIаца Нохч-ГалгIай республикан оагIон когаметта, гIалгIай мехкара моттиг хьаэттар. Атта ца хиннача цу шерашка из гIулакх кхоачашде эттараш бар БIаргса эшаденнарех дог лазаш хиннараш. Ма дарра ала велча, БIаргашта хIама гуш боацача, низткъа мара ца гуча наха доккха совгIат хилар цох. ГалгIай паччахьалкхе хьахинначул тIехьагIа, къаман хьалхашка дукха кхоачамбоацараш, халонаш эттар. Бакьда начIал дола, хьинар дола, къамаь дог лаза нах хиларах тоадала доладелар дуккха хIама. Ерригача Россе БIаргашта хIама гуш боацача наьха юкьярлон ГалгIайчен оагIон хьалхашка латта декхар БIаргса эшаденнача наха могош дола гIо лоаттадар, цар хьал атгача даккха хьажар дар.

«Каст-каста тIабоагIа тхона санаторе баха, дегIа могошал меттаоттае новкъостал дар дехаш, иштта Iаьдалгара хьадоагIаш долча хIаман тIехьа гIо де шоашта яхаш бола нах. ЧIоагIа юткъам беш да вай мехка БIаргашта хIама ца гуча зIамигачарна лаьрхIа берий беш цахилар. Цу берий даьй, ноаной ух тхо долча, из гIулакх дахьаш. Вахара оагIонца шоашта лоаттаде дезаш дола хIама хьаэца новкъостал де шоаш-

та яхараш хул, хьакимашта тIаухаш, тхоашта могоар деш цар хьашташ кхоачашде, гIулакхаш атгачахьа даха хьож тхо», - дийцар тха газета интервью луш Ерригача Россе БIаргса эшаденнарий моттигерча оагIонна кулгал деча Саганакьан Адама.

Дувцилга а доацаш, дукха низ, къахьегам эшаш да БIаргса эшаденнараш цьхан хIаманца салоIам хулаш, цьха гIулакх леладеш хурглолаш болх лоаттабар. ИРО ВОСо тахан йоаржаеш йола программаш духьал из гIулакх хьаллоацаш я. Кхьбараш санна миччахьа дIаваха, ший дегма тов къахьегма, цьха хIама хьакхолла аьттув боацача сага

чIоагIа лоархIаьме да шийна дIадохвалургдолча гIулакхе чIоагIвалар, цьханнахьа цьха дакъа лоацаш хилар.

Тухан ИРО ВОСа БIаргашта хIама гуш боацарашта гIо лоаттаду цаI мара йоаца моттиг я мехка. Ма дарра аьлча, дийца ца валлал боккха, лоархIаьме болх ба цу оагIон доакъашхоша дIахьор. ДегIа могошал эшаденнача нахага физкультураца бувзам болаш хилар дех тахан лораша, хIана аьлча психологически, физически хьал меттаоттаде эшаш я физкультура. Цул совгIа, укх тIехьарча шерашка дикка къахьийгад БIаргашта хIама гуш боацарашта юкье спорт йоаржараш йола проекташ,

программаш хьакхоллаш. Теннисах, гандболах, волейболах, жIакех ловза аьттув луш йола секцеш я тахан цу наха лаьрхIа.

«Моттигера, иштта къамашта юкьера, ерригача Россе яхьаш дIакхухь тахан шеший арIагIа. Россе тайп-тайпарча моттигашкара спортаца бувзаме хила ловш бола эзараш нах хул цу юкье дакъа лоацаш. ИРО ВОСа тоабо курсаш, семинареш йоаржаю цу нахаца болх беш болча тренерашта лаьрхIа. Цу дешара курсех чакхбаьннаб берригача мехкарча 70 совгIа залапхочунца болх беш бола тренераш», - аьлар Саганакьан Адама.

ГалгIайчен хатарех нах кIалхарбоахараша дакъа лоац Пермьерча яхьашка

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIайчен викалаш дакъа лоацаш ба «Россе МЧС хатарех нах кIалхарбоаха дикагIа йола тоаба» яхача яхьашка. Уж дIахьош я Пермь яхача шахьаре.

«Россе МЧСа ГалгIайчен лахара-кIалхарваккхара тоаба я мехка 12-на юкье цига дакъа лоацаш, ше дикагIарех хилар гойта дезаш. Сиха болх бар, барт болаш хилар гойташ, бокьонца долча хьалашка шоаш болх мишта бу довзийта дезаш ба уж: машинашцара хьал нийсдар, тIера тхов хоадабаь хьалъэцар, чура лозабаь нах арабахар, царна хьалхара лорий новкъостал дар, иштта автомобиль лота-

ялалехь цIи ца ялийта хьажар - из деррига яхьашка хьадеш къовсалу уж, - аьлар

ГалгIай Республике гIолла йолча Россе МЧС Керттерча Урхаллене.

Белгалду, хьалхагIа «Сердало» газето яздаьдар, Россе МЧСа 35 шу дизара хетаяь,

цIерах кIалхарваккхара спортах йола Хьалхале дIайихьай, аьнна.

Дега парглато

Даьттаге яхача юрта Ди дездир, аьтинга бетта 24 дийнахьа

Гаьгенаькъан Марина

Фарта яхача хин аьтта бердаца уллаш йолча Даьттаге яхача юрта Ди да, аьнна, кьоастадаьд аьтинга бетта 24-гIа ди. Республикан Президентта 2008-ча шерарча маьтсела бетта 21-ча дийнахьа баь соцам ба из. Нохчийчен доазув долалучча уллаш я из кьаьнара юрт. 1801-ча шерара истори дагадохийташ я Даьттаге. Цу юртара хьадаьннад Булгучанаькъан, Кюриганаькъан (Лакхера Даьттаге), иштта Пюандалой, Белхарой (Лохера Даьттаге) тайпаш. Шолжа кхаленна чуйодаш юрт я из.

Цьхан кьаьнарча ханашка тух хьадоаккхаш болча балхах бахаш хинна йоах цигара нах. Тух хьадоаккхаш йола моттигаш-м тIехьагIо а йолаш яр, яхаш, дувц цига баьхараша. 1859-ча шера лоаман юрташкара нах арабаха эттаб, цу юкье Даьттаге а хиннай. Датгьхски яха казакий станица хьайийлла хиннай цига цу хана.

1944-ча шергара 1958-ча шерга кхаччалца йолча, кьам мехках дохадаьча хана, Ключевое оалаш хиннад цу юрта. 1990-ча шерашка, Нохчий мехкаца хотталуш хинна кхьийола юрташ йоаеца хана, йоаьяр Даьттаген моттигаш а. Шоай ценош, ковнаш дуташ; дIааха безача кхавьар нах.

Дукха ха ялалехь, административни доазув кьоастадаьчул тIехьагIа, юрт юа меттаоттае лаьрхIар. 2022-ча шера цу юрта бахаш хиннараш 290 саг вар. Таханарча дийнахьа цу кьаьнарча юрта доазон тIа, цунна гонахьарча моттигашка X-XVIII бIаьшерашкара нах бахаш хинна гIалаш, тIема гIалаш, лаьттан лакхера, лаьттан кIалхара малхара кашамаш да. Фарта яхача хин шинна бердаца, юртагара кьулбихьенгахьа 4 км. уллаш я Аьги-Чюж яа гIалай юрт.

Геттара готтига хинна моттигаш дIакьовлаш, лоамашка баьха нах моастагIех лорабеш, хиннай уж гIалаш цу хана. 2001-ча шера денз, Аьги-Чюже паччахьалкхен оагIонца лораш йола моттиг я. Юртаге яхача моттиге го йиш я массехк нах чу-

бахаш хинна гIала, малхара кашамаш. Тахан чIоагIа лоархIаме да кIоаргга лоамашка ядача юртий хьал меттаоттадар. Вай мехкарча кулгалхоша йоаржаеш йолча программага гIолла, юртара моттигаш тоаш латт, хьальеш я цьхьаца гIишлош. Культуран ЦIа, ишкол, берий беш, ФАП я цига тахан. Даьттаген хьал тоадеш бола болх дикка дIахобахьа лерхI. Республикан 30 шу доалача хана, «Кавказ» яхача федеральни наькьагара асфальта никь биллар юрта тIабодаш. 17 километр бIаьха, ялх метр шера болаш никь ба из. Кавказе чIоагIа хоза, бIарг тIаотташ, беркате Iалам дола моттиг лоархIаш я тахан Даьттаге.

Геологически тохамашка гIолла дIабихьача балхага диллача, 16 млрд куб.метр

совгIа Iалама газ йола моттиг лоархI цу юрта. Цул совгIа, цун лаьттан кIалха геттара дукха мехкдаьтта да, яхаш, дувц. Даьттаге яхача цIеро ше белгалдеш таргахьа, цига мехкдаьтта хьатIадувландаь тилла хила езаш я цIи кьаьнарча хана. Даьттаге 19 бурув теха мехкдаьтта моттигаш я, таханарча дийнахьа дIакьовлаенна латт уж, сов дукха сангал хиларах. Гаьна уллаш юрт из яле а, нах цига баха, кьаьнега, гIишлош хьальеш ловш ба, хIаьта царна моллагIча сага вахаре эшаш мел дола хIама деза, шоай гIулакхаш кхоачашде. Духьала салала хьалваха, ха йоаккхаш Iе догдоагIаш юрт я Даьттаге. Теша лов, цун хьал хIара шера тоалуш хургхиларах.

СВО доакьашхой бокьонаш меттаоттайир Шолжа кхален прокуратуре

Гаьгенаькъан Марина

Шолжа кхален прокуратуре тIема операце доакьашхой бокьонаш меттаоттаеш болх дIабихьар. Iаьдалгара СВО доакьашхошта хьадоагIача хIаманца дувзаденна дар из гIулакх. «Сердалога» из хоам бера цу моттигера.

«Iаьдала болхлоша хьатаьхкар, тIема операценна юкье дакьа лоацачарна лаьрхIа Шолжа кхале 78 лаьтта хьаькьоастадаьлга. Бакьда цу моттиге ток, газ яц, машинанаш ахац. Кхален прокуратуро уж деррига кхоачамбоацараш меттаоттаде шахьара тIадилла, аьнна, суде лоткьам чубеннаб. Карарча хана дIахо тожам дIахьош ба цу гIулакхаш», - йоах тхога бенача хоамо.

Мехкара субдилер бехктокхаме озаргва, бокьоно лорабеш бола хоам гучабаккхарах

Гаьгенаькъан Марина

МагIалбикерча шахьара судо бехкевир Iаьдало лорабеш бола хоам ше балха волча моттиге бокьо йоацача тайпара боаржабаь, хийца вола вахархо.

Тохкама оагIон болхлоша белгалдечох, 2025-ча шера денз, МагIалбикерча сотови бувзама салоне субдилер волаш, оттабаьча боарамга кхьаьча шийна «преми» ялийтара духьа, бокьо йоацача тайпара 13 симкарташ дIатIаьздаьд цо.

Из болх цьхьаккха хоттам боацаш, цу сага ца ховш, цун паспортаца чакхьаьккхаб цо. Компьютер чура болх бокьо йоацача тайпара хувцаш гIулакх хиннад цох.

Из баьхан долаш цьхьа шуи ялх бутти ха техар цунна судо, цо из тийшаболх чакхьаьккхаш «iPhone 13 Mini» телефон а Iаьдало дIаьккхаш.

Кагирхой Ди, Маьт-Села цIай дездир мехка

Курскенаькъан ИбрахIим

Дукха адам гулуш дола лоамара цIай дездеш хилар вай мехкара бахархой. Укх шера цу юкье дакьа лоацаш хилар тайп-тайпарча ханага кхьаьча, тайп-тайпара балхаш леладеш вола 200 саг. Цьхьана гулуш, юкьера барт, доттагIал

чIоагIдеш дола цIай хилар цох. «Сердалога» из хоам бера мехкарча Миннацагара.

«Эггара лоархIамегIдар Россе кагирхой Ден хетадаь Маьт-Лоам тIа балар да. Кадаьбараш цьхьана гулбелар, цу лакхе баьнна, мехкага хьажа. ЦIайна хетаь байракх йоар-

жайир цар 3003 метрага кхоачаш болча Маьт-Лоам тIа», - дийцар тха газетага.

Цу гIулакха хьалхьаттараша белгалдир, иштта берригаш цьхьана вIашагIкхийтта, лакхаленга бодача наькь тIа арабалар мехкахой шоайла вIашкаозаш, бувзам чIоагIбеш долга. БIаьшерашка денз хьада-

хьаш дола Iадаташ хьаллоацаш, хIара шера дIахьош ба из болх.

Доккха баркал аьлар вахара оагIонашка шоаш цига даьха сурташ, видеош екьаш хиннараш. Массане дог ураоттадеш, цу лакхеваьнна марагойта йиш йоаца лоаман моттигий хозал белгалъеш, болх хилар цох.

Деглаахара никъ

ВорхI шу хьалха ГалгIайчен Кулгалхо хилар Келаматанакъан Махьмуд-Иабла

Газданакъан Ахмад

Келаматанакъан Махшари-па Махьмуд-Иаблан вахара никъ дIаболобелар прокурора балхагара, ха дIа мел йода из баллар бIарчча республика дегIаара чIоагIа кIийле е езарга. Цо дукхача шерашка къахьийгар прокуратуре, нийсхон а бокъонаш лораерий оагIон а ишкол яккхай цо. Юхьанца цун болх дIаболобелар стажёр-тохамхо волаш, цул тIехьагIа из волавлар балха моттигашка лакхвала, цох хилар Самара оалача шахьара прокурор, иштга еригача Самарски областа прокурора хьалхара заместитель. 2000 шераш юкъекачача хана Келаматанакъан Махьмуд-Иаблан балха декхар айхха бувзам болаш хул хьамсарча мехкаца, 2004-2007 шерашка из хул ГалгIайчен прокуратуранна кулгал деш, из наха давовз нийсхон тIехьа, закон лорадеш вола саг санна.

Дахо Махьмуд-Иабла кулгал дара начIал накъадоал Самарски областа контрольно-тIахьожам балха дакъ тIа. Цига цо кулгал ду пачахьалкхен аппарата департамента, из иштга хул губернатора гIонча, дIъ шера кулгал ду Росприроднадзора моттигерча Урхалленна.

2019 шера аьхи, Келаматанакъан Махьмуд-Иаблан вахара, профессионални говзал юха а эшаш хилар ший исторически мехка. Из хьожаву цу шера аьтинга бетта декхараш кхоачашде, хIаьта тов бетта из лаьрхIа хорж ГалгIай Республикан Кулгалхочун дарже. Из юхавоагIа республике низ бола, халонашта духьалъотталуш вола кулгалхо санна. Цу хана денз, мехка экономически гойтамаш хувцадала даьлар дикача оагIорахьа, гIалгIай лаьтта уж гуш хилар дика.

Келаматанакъан Махьмуд-Иаблас кулгал а деш, республика сиха хувцалуш яр, инвестицей оагIон къаман боарам лакхбелар ткъаь диазза. Республикан шахьарашка, юрташка дийнделар хIама хьакхолларца дувзадена вахар. Экономиканна чудоагIаш хилар ахчан хьалаш, цар таро елар къахьагама йоккхий проекташ дайюлае. Цунца цъхана хьакхеллар моттигерча бахархоша дергдола балхаш, лакхделар кхоанарча денах цар тешам хилар.

Республике кIезиг-кIезига дегIаоагIаш яр зIамига биз-

нес. Мехкадас республике кулгал деча хьалхарча шерашка, ший тIахьожам юкъе пхи эзар моттигера коммерсантш, кулгаговзанчаш, кердадараш леладераш чулаьцар; зIамигача, юкъерча доалахьара хIама хьадаро гойтар ше итт процент дегIаоагIаш хилар.

Республикан Кулгалхочо йоккха терко лоаттаю кхувш йоагIача тIехьенна, вахара оагIонна. Еригача ГалгIайче дIахьош я къаман проектш, царна чуйоагIаш хьалъеш я берий бешамаш, ишколаш, лорий дарбанчеш.

Махьмуд-Иабла ГалгIайчен керте оттача хана, республика дукха халонаш йолаш яр ахчанца ювзаенна. Пачахьалкхен декхар доаллар 12 миллиард сом. Из новкъа дар республика лертгIа дегIаоалайра, федеральни программашка дакъа лацара.

Цу дакъ тIа цъхоагIо яра дикка къахьага дезаш хилар, цу хана моттигерча кулгалхочунна накъадаьлар «прокурора» балха тIа волаш ше карадерзадаьр, цо лаьрхIар республикан таронаш лораю балха оагIув дIаьхьа.

Харцахьа-бакъахьа республикан таронаш йоайра меттел, бюджетта хIара сом тIахьожам болаш хилийта лаьрхIар цо.

Ший арIагIа доагIача беса, ГалгIайчен къаьнара декхараш дIатахар бахьан долаш, декхар 2-3 миллиард сома кIезигде таро хилар, республике юхабоалабир федеральни центра тешам.

Кердача администраце баьккха шоллагIа толам бар, дукхача хана денз хьалиюлаь лагIа гIишлош чакъяхар. 2029 шера ГалгIайче хьалъанза, юхасоцаь лаьтгача гIишлош мах бар 28 миллиард сом. Москвас хьахьожадеш хинна ахча цъхан лардашка дIадодар, балхаш дечар тешам болаш къахьагаш цахиларах.

Мехкадас тIахьожам болх дIаболоабир, из бахьан долаш дукхабараш балхара дIабакъар, уголовни гIулакхаш хьадийллар, керттера дар 70 процент сеца лаьтта гIишлош хьалъяр.

Ахчан таро хилар бахьан долаш вIаштIехьадаьлар къаман проектш юкъеяха, царга дIадодаш дар 5,7 миллиард сом. Еригача ГалгIайче гIолла, боккха гIишлошгIара болх дIаболоабир - юрташка хьайийллар сийрдача, йоккхийча ишколай наIараш, керда лорий урхалленаш хьайир, берий бешамаш болх бе йолаелар. ТIахьожам лоаттабаро гIулакх тоадир, цо пайда а бера республи-

канна.

Керттера къаман проектш кхоачашгIара болх Россее юкъерча боарамал лакхагIа хилар. Республикан Кулгалхочо юкъедаьккхар, хIара хьалъеш йолча моттигах министраш бехктокхаме оттабар - республикан пачахьалкхен яржача кхетаченашка цо даим хьалхадар кулгалхошга, цу гIишлош мах оттабар хозача отчIетех тийша хургдоацилга, из хургда ший ханнахьа моттиг дIачуяларга хьежжа.

Дика толамаш дахарга дукха хьежа везаш хиланзар. Республикан ахчан хьал тоадаьлга гуш да тахан доахача толамех а. Москвас тахан, шеко а йоацаш, новкъостал ду вай мехка миллиардаш субсидеш лоаттаеш. Из бахьан долаш кердабоаккхаш ба республикан электросетей, коммунални дакъ тIара болх.

Келаматанакъан Махьмуд-Иаблас экономически политика нийса дIахьош хилара керттера оагIув я, ГалгIайчен лакха лоамаш бIарг тIаотташ хилар. ГалгIайчен къаьнарча мехка туристически таронаш дегIаоагIаш хилар, «Iарамхи» курорт тоаярах безам тIабода моттиг хилар, цо тIахьех тахан массайолча оагIорахьара нах.

Заповедника ЖIайрахьа кхале республикан овла бола жовхьара моттиг я. Укхазача кхача, саг ший доалахьа а воацаш, уйланга вода, укхазача ягIа бIаь шу даьнна дака гаьнаш, шоай лакхалца нийслуш я уж Кавказа лоамашца. Мехка туриндустри дегIаоалайра из таханарча кердача ноахала туристаш вIашагIтоха моттиг я.

Моттигера керда политика нийса дIахьош хилара цъаькха оагIув я, Магасе ше морг кхы йоаца дешара моттиг хьакхоллар - таьрахьашца дегIаахара Академи. Из проект хьакхеллай пачахьалкхен декхар кхоачашдеш, мецената Гуцаранакъан Михаила кулгал деча «САФМАР» яхача ганзо хьаллоацаш. Карарча хана из я еригача Кьилбаседа Кавказа хьаькьал дола нах тIаоза моттиг.

Проекта керттера моттиг дIалоацаш я «Ишкол 21» яха Сбера кампус, цига дика вIашагIбеллаб дешар дIадахьара болх. Укхазача бац массаза санна е лектораш, е книжкаш, е ший тайпара оттаь-

расписани; дешар вIашагIделлад хьалхале лелача кепара, цига студентий таро я практически декхараш кхоачашде.

Цу моттиге дешаш ба дукхагIча даькъе кагирхой, царех дукхагIбараш дIабололу юхьанца денз инновацией технологеш Iомае. Из оагIув даим дегIаоагIаш я, классически программировани ярал совIа, студенташа Iомаю вай заман дисциплина. ГалгIайчен, Кьилбаседа Кавказа кхыча моттигашка бахача нахага из дешар дIахьоачаш хилийгара Магасе хьайир Smart-отель, цо Iалашо ю хьатIабакъаца студенташта эшачунца. Программировани ишкол дукхагIа хIама карагIдоалаш я Академи, из я технологически эчоалх.

Из проект лаьрхIа долча гIулакха хьаьий - ГалгIайчен кагирхой араха дIабакха а ца безаш, лакха алапеш дола болх бе таро йолаш хургболаш шоаш бахача мехка. Дешара, мехка IT-компанешта юкъера бувзам хотташ, Москверча Академе вIашагIолл республикан хьаькьал дола керда тоаба, цун доакъашхоша шоай кулгалца яздю ГалгIайчен таьрахьий хургдар.

«Ишкол 21» яха кампус хьалъий, даьй меттала къамаьл деш хургIолаш хIара метр, цига дешаш волча хIара студентаца из бувзам болаш ба.

Цига хIара балха даькъ тIа укх заман станцеш лагI, царна гIалгIай юкъарлон мах барий цIераш техкай: благородство (эздел), смелость (майрал), доверие (тешам), терпение (сабар). Проекта автотраш хьежар къонача программисташта гонахьара дешара хьал цар дагалаттача уйлашца нийслуш хилийта. ХIара студента цига гуш да зIамига истолаш, неоновни гирсаш хиларал совIа, Кавказа эздел гойташ йола моттигаш а дукха я цига.

Цига го йиш я дукха тайп-тайпара вай къаман эздел гойташ дола сурташ.

Техан, Келаматанакъан Махьмуд-Иаблас, ше тIахьожам лоаттабеш, боаржабаьб СВО доакъашхошга, цар дезалашта новкъостал лоаттадара болх. Эггара чIоагIагIа цу даькъ тIа царна накъадоалар да, вахара-коммунални хьалаш лоаттадарах

цар Iабдала мах бала цабезар. Даьхе лораш бола бIухой, цар дезал балха отташ новкъостал ду, таро йоацаца дезалашта вахара чIоагIон программаш лоаттаю. Цар таро лу шоай гIулакх хьаделла, вахаре нийслуш йола халонаш юстарьяха.

Техан ГалгIай мехка керттерча декхарех лоархIаш да бIухой дезал хьаллацар, уж таро йолаш ба арIа тIаярга а ца хьежаш, шоай бераш берий беша, ишколе, колледже оттаде, цар гаргарча наьха бокъо я республикански клиникашка лорашка чакъбала, санаторей-курортгий дарба де баха.

Махьмуд-Иаблас керттера терко лоаттаю бIухой тIема говзал машар болча вахара юкъеяккхара. Моттигера «Турпалхочун никъ» яха дешара программа лаьрхIа я хиннача бIухой профессионални кийчо яра, царна новкъостал даро мехка пачахьалкхен, доал дара даькъ тIара бехктокхаме моттигаш хьалаца таро лургья. Керттера психологически, юридически, вахарера новкъостал дара болх дIахьош я цига «Даьхен лорабой» пачахьалкхен ганза, моттигера филиал.

ГалгIайче гойташ я тахан, Iалама-исторически тароний оагIув дегIаоалайра тIехьа толамаш ше доахаш хилар. Республике цъаьца дола хIама хьаде таро хилар бахьан долаш, тахан вай я тай-тайпара гIишлош материалаш хьаю моттигаш, яйга промышленность, аьшкан балхаш дар.

Агропромышленни комплексе дукхагIа терко лоаттаю юртбоахам, бешамаш лелайра, федеральни базарашка экологически цIена продукция лоаттайра.

Цу даькъ тIара хьал дегIадара керттера моттиг дIалоацаш да, хIанзолца хьа ца кхоачаш хинна цIена хий лоаттадара Эса хий чулоаца комплекс хьалъеш хилар. Вахара даькъ тIа даим терко лоаттаю доал деча даькъ тIа балха моттигаш хьакхоллара.

Техан цъаьца дола хаттараш кхоачашданза дисадале а, къаман проектш дIахьош хиларо, инвестицеш юкъеяхаро, чура таронаш дегIаоагIаш хиларо ГалгIайчен хьалхашка наIараш хьаелл республикан экономически хьал тешшаме дегIадара.

Магаса Іаьдало «Марем» гимназе хьехама болх длабихьар

Гаьгенаькъан Мартина

Наркоманеца кьовсам лоаттабара Халкъашта юкьера ди долаш, Магаса Іаьдало «Марем» гимназе хьехама кхетаче дІайихьар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мэре зарбан болх лелабераша.

«Из болх вІашагІбеллараша лархІаьчох, кхетаче дика накъай-оалаш хургъа дешархошта кхетам балара, царна вахара никъ хьехара. Программанна чуйоагІаш я гонахъара хьал довзара, хьаькъал эцара вІашагІехка моттигаш.

Дешархой шоашта фу карагІдоал хьежар цу ловзарашка, царна хайра наркотикех хьадоала зулам доккха долга. Цул совгІа, администраце «Тхо унахцІена хургдолчун тІехъа да» яха суртий яхъ вІашагІеллар, тайп-тайпара ха яннача берий безам тІабодаш хилар из.

Цу хьехамашка хьайцар накъадаргда берашта нийса, унахцІена вахар дІахо леладара», – аьлар хоамо.

Мехкарча антимонопо-льщикаша ИнгГУ студенташца кхетаче дІайихьар

Гаьгенаькъан Мартина

Мехкарча пачча-хьалкхен университете студенташца кхетаче дІаьлош хилар УФАСа болхлой, цар доазон тІа хилар из вІашагІкхетар.

«Цу оагІонца кьахьегарий болх ма барра бовзийташ йола экскурси дІайихьар кьонабарашца. Кхоана юристаш, экономисташ хинна дІаотта безача студенташта шоай балхацарча керттердарех дувцаш ха яьккхар УФАСа кьахьегамхоша. Болх боагІаьча боараме дІабахъара тІехъа, кхоачашде дезараш дайзар студенташта. Кьаьстта терко еш дийцар вахаре лоархІамедарашта оттабеча маьхага хьаьжара, доккхий гІулакхаш, базараш лелаьча лораде дезарех, иштта цу оагІонцарча кьыдарех.

Кхоана мехка цьаьца моттигаш хьаьлийца кьахьега болабала безача студенташта дайзар, УФАСа болхлоша бахархой латкъара терко мишта ю, иштта республикера йохкара, эцара гІулакх боагІаьча боараме хилиьтара тІехъа малагІа тІахьожам бу», – йоах «Сердалога» бенача хоамо.

Студенташ кхетадир, цу оагІонца кьахьега ловш волча сага малагІа хІамаш да тахан шаьрде дезараш, иштта цу балха тІа хоржаш хилча эггара хьалхагІа фу теркалду.

Ишколай президентий Ерригача Россе кхетаче дакъа лоацаш хилар вай МОХК

Гаьгенаькъан Мартина

Москве дІайихьача ишколай президентий Ерригача Россе кхетаче дакъа лоацаш хилар вай мехкара хьехархой, дешархой. Из хоам «Сердалога» бир «Бералла наькъаш» яхача проекта доакъошхо йолча Коазой Миланас.

«Берригача мехкара, Байконур яхача шахьарера 8-10-ча классашкара 300 совгІа дешархой, ишколай кулгалхой гІончаш бар цу йоккхача, лоархІамеча кхетаче гулбена хиннараш. Москверча «Летово» яхача ишколе-пансионе длабихьар из болх.

Вай мехкара бахача викалашта юкье бар «Олимп» яхача начІал долча берий лицей кулгалхочун гІонча Іамарханакъан Мадина, цига дешаш йола ЧІасанакъан Ясмина, МагІалбикерча № 3 йолча ишкола дешархо Цечой Алия», – дийцар тха газетага.

Дешара гІулакхех йолча РФ министерствос вІашагІеллача кхетачен доакъашхой даькъалабувц тахан, кхы а дукха толамаш даха, шоай никъ боагІаьча боараме дІабахъа аьттув, низ хилба цар массане!» – дийцар тхога «Бералла наькъаш» яхача Ерригача Россе проекта доакъашхо йолча Коазой Миланас.

ОлгатІе «Сакъердаме ловзараш» хилар

Гаьгенаькъан Мартина

Лоаман Олга тІа дІаьихьар «Россе низ» яхача халкъа программан болама чудоагІа «Сакъердаме ловзараш», яхаш, хоам бу «Сердало» газетага ЖІайрахъарча администраце.

«Программанна чудоагІаш дар дукха безаме, яхъашка боалаш дола ловзараш. Спортивни цІай

дІахьош, дешархоша гойтар кадай хилар, сакхетам, шоайла дагабоалаш, цьхана болх дІабахъа ховш хилар. Котбаьннарашта, совгІаташ даьхарашта дипломаш, кубкаш елар, царех хІаранена спортивни салоІам хилар», – аьлар хоамо.

Из болх вІашагІбеллараша белгалду, цу тайпара кхетаченаш халкъа программан хаттараш кхоачашдара эшаш я.

«Кванториум» яхача Магасерча технопарке, «инженерни каникулаш» дйайихьар

Габгенакьян Марина

Республикерча берий «Кванториум» яхача технопарке «инженерни каникулаш» дйайихьар. Мехка тайп-тайпарча моттигашкара начлал дола дешархой гулбелар цига.

«Укх бетта 25-ча дийнахьа денз 7 шергара 17 шерга кхоачаш дола бераш тйайицар цига, шин оагйонца болх дйахьош. 270 дешархочунца, Кванториумера вахар довзийташ, иштта гойтама балхаш дйакхухьаш, практически декхараш кхоачаш деш кьахьийгар цига. Итт дийнахьа болх дйахьош таханарча технологешца дувзаденаш дайзар берашта, иштта инженерий, программистий, конструкторий, Илманхой балхачара кйоргаленаш йовза аьттув хилар цар. «Элиас» яхача тематически ловзаре дйагойтар цар шоаш йомадър.

Цьхан минота «Кванториума» вахарца дувзаденача, ма хулла дукхагйа дешай маанаш дйаала дезаш дар бераш. Чйоагйа кадай, ше-ше белгалвала гйерташ, кхестар уж. Беррига болх дика чакхбаккха гйерташ кьахьегарах доакьашхошта квантоинаш елар - технопарка валюта», - йоах тхога бенача хоамо. Латтача йадатах, тйехьарча дйайнахьа шоаш яхьа квантоинаш «Кванториума» хайтек-цехе хьаяьча цьаьца хйамаех хийцар бераша. «Ши смена, итташ гойтама балхаш, дог гйоздаьнна бераш, керда новкьостий, дукха керда хйамаш йомадар-иштта хилар-кх «Кванториума» аьтинга бутт. Баркал хилда дакьа лоацаш мел хиннарашта! Берктерча кердача кхетаченга хьежаш хургда вай!» - аьлар «Кванториума» администратор йолча Налганакьян Мадинас.

Ший таронаш маьхалъяхар

Глалгйай мехка культуран гйулакхаш леладаро чйоагйю юкьярлон цхьоагйю

Габгенакьян Марина

Ганза Глалгйайчен филиало ма хулла дукхагйа юкьебоах лаьрххйаца тйема операце ветеранаш, иштта цар дезал, культуран вахара. Из лоархйама да вахарца ювзаена политика дйаяхьара, уж нах юкьярлонца дйауви хилар да тахан эшаш дар.

Культуран гйулакхаш дйахьоча дакьа лоацаш хиларо, ветеранаш машаре вахар дйадахьарца хьахаштабоах, из дикача оагйорахьа йаткьаш да исторически дагалоаттам лорабара, кагирхошта патриотически кхетам балара, юкьярлон цхьоагйю чйоагйяра.

Царех керттара дакьа дйалоацаш я культуран кхетаченаш дйахьош йола балха оагйув, цига ветеранаш касткаста дакьа лоацаш хул. Уж да гойтамаш, концерташ, театра балхаш, литературан сайре-

наш. Цига бйухоша дувц шоай истореш, кхоллама говзал йовзийт гулбеннарашта. Цу тайпара кхетаченаш дйахьош хиларо таро лу бйухошта шоаш дика хьабовзийта, иштта царна тйем

тйа карагйдаьннача гйулакхашка ладувгйа. 2025 шера уж санна йола кхетаченаш дйайихьар 60 совгйа. Царна уж езаш хилар а лоархйама да.

СВО ветеранаша мехка куль-

туран вахаре дакьа лацар эшаш да уж маьршача вахара дакьь тйа бахара. «Дайхен лорабой» ганзо дйахо а дйахьоргба из лоархйама болх.

«Дзурдзукаш - сийдола тйемхой»

Деналах, йадатех дувцаш дола кино

Цу кинос дувц Кавказе, кьаьстга Дзурдзукий моттигашка лаьтгача хйамах, цига баьхача наьха вахарах. Шоай цйа, вахар, шоай йаьдаташ лорадеш духьальютта безача кхача хиннаб нах. Цу боккхача балха режиссёр Угурчанаькьян Адам ва.

Дзурдзукашта хьалха латташ ва из цу кинон юкье. Даькьа лоацаш ба боккха актёрраш санна, кьона студенташ а. Кьаман артист вола вайна массанена дика вовза Эсамарзанаькьян йалаудин ва цу киноцара аьшкапхьара роль ловзаер. Цул совгйа, «Дов нана» яхьа илии оал цо.

Могушканаькьян Халид эггара кьонагйа вола актёр

ва, Эске роль ловзаеш ва из. Лакха начлал дола дукха актёрраш ба кинон болх дйахьораш. Дйабахача бетта арадаьлар из фильм. Чйоагйа дукха нах бар из арадаларга сатусаш хиннараш. Из деррига мишта, мичахьара дйадолалуш да дувцаргда вай...

Лакха лоамаш, чхараш, деррига сурт тоадеш йола кхерах яь гйалаш, хьийдда лоам чура доагйа хиш - из деррига ма дарра цу балха маан довзийташ да. Кавказерча йаламца дувзадена дола хйамаш да уж.

«Дзурдзуки» яхьа дош мичахьара, маца гучадаьннад тахка вай эттача, из чйоагйа кьаьнара, вай кьаман исторена юкье башха моттиг дйалаьца, гйалгйай мичахьара хьабь-

ннаб довзийташ дола дош да, ала деза. Дзурдзукеге лаьтгашка татрий-маалой цйоз чугйерта хинна ханаш я ювцараш.

Дзурдзукаш духьалььттаб деналца, майралца шоай лаьтташ цар кара ца кхачийта, шоай йадаташ, истори царга доха ца дайта. Глалгйай кьамо, тхьоврача хана денз, хьеракйиг санна лорадеш, сийдеш, цхьаккха а саг тйа ца кховдийташ хьаденача гйулакхашта, хйамашта хетадаь да кино. Тйехьара тйа ураоттаргйолча тйехьенга деррига иштта лорадеш дйакхачийта дезилга белгалдеш болх ба тахан оттабаьр.

Гонахьарча нахацара лерхйам, геттара везвеш хьаьша тйаьцар, кьахетаме хилар,

яхь, сий лорадар, деналца хилар - из деррига тхьоврача халача хана денз гйалгйаша, йо ца дуллаш, хьадена да. Глалгйай кьаман вахар цу гйулакхех латташ хиннад.

Турпалхой вахара деношка гйолла хьахьокхаш да уж деррига хйамаш, вай кьаман эздий йадаташ. Ма дарра аьлча, вай исторически селхане лораяра тйехьа чйоагйа лоархйама, йоккха моттиг дйалоацаш да из кино. Актёрраша, кинон юкье дакьа лоацаш мел бараша дикка кьахьийгалга гуш да, цунга хьажа эттача. Кхувш латтача кьонача тйехьен вахаре чйоагйа лоархйама болх ба из, ала деза тахан.

Профессора вахара никъ

Келиганаъкъан Мурат дагалаъца

Гарчакханаъкъан Сали

Къахетам боацаш, сиха йода ха. Селхан мо мара хетац се Шолжа-Галий Гларча мехдайттан институте ваха, цу хана къона вар ала мегаргдолча профессорца къамаъл деш ваъгъа. Дадахаца бляшерен 80-гъа шерий чаккхе яр ала мегаргдолаш ха яр из. Нохч-Галгъай книжни издательстве балха вола со, «Мехкахой» яха книжка гулде волавеннавар, цунна юкъебаха безаш бар цу заманга кхаччалца баъха цихеза галгъай.

Книжка деррига хана дац аьнна вляшагътеха даьннадар, бе-беча автораша даь Мамилганаъкъан Сулумбиках, Цисканаъкъан Мухьмадах, Дахкилганаъкъан Ибрахимах, Козой Ибрахимах, Курскенаъкъан Идрахьманах, Оздой Фирюзайх, лорех Иоахшканаъкъан Галаудинах, Овшанаъкъан Идрахьманах, кхычарех дола йоазош вляшагъкхийттар са 300 совгъа оагъув. Юххера а, аз лаьрхлар къонача профессорох Келиганаъкъан Ювсапа Муратах дола йоазув цунна юкъедахьа. Мурат сона хланзалца вуьцаш мара хезавацар, из бларгавайна а цунца къамаъл хинна а вацар со. Вахар со институте, цунца вляшагъкхета а къамаъл де а ловш. Ший лекцеш йистеялъча, къаьстача аудитор со чу а вигъа, са хаттарашта жоп делар цо. Цу хана хайра сона Мурата да Ювсап революционни болама юкъе дакъа лоацаш хиннилга, Кавказе советий лаьдал отгаде вайтача Орджоникидзе Сергойца оагъув болаш хиннилга.

Шоай дезал Казахстанера тлехьагъо цлабаьхкалга, цудухьа укхазара нах шийна дукха бовзаш цахиларах дийцар цо. Кхы дукха дар уж-м Илманхочун вахарца, балхаца дувзаденнавар. Уж дерригаш чу а лоацаш, дукха йоккха йоаца очерк язйир аз, юкъейихьар лакхе

хьоахадаьча книжканна. Бакъда книжка цу хана хиннача издательствон редактора Майсиганаъкъан Саламхана чакхдалийтанзар. Цул совгъа, со геттара цецвоаккхаш дар цхьаькха хлама, цунна юкъеяьлла Келиганаъкъан Муратах йола очерк, мича яхай ца ховш, яйна даяьлар, цох бахар хьан болх бар хланз а оалалургдац сона.

Цу хьалхарча вляшагъкхетаре сона къаьстга а Мурата оамалцара дезаденнар фу дар? Воккха Илманхо ше вале а, нах лоархлаш, ше царел лакхагъа оттаве ца герттар хилар, Имерза а оамала кляьда а хилар, эрсий мотт геттара шаьра хар. Уж хламаш хиланза даргдоацаш дар аьнна хет сона хьехархочун вахарца...

Дикка ха даяьхар цул тлехьагъа, Мурат сона бларга ца гуш. Из мо вола саг волча цхьа гьулакх ца хилча водаш мича хул. Са дацар из волча ваха везаш ер ма дий ала хлама. Дукха ха ялале, йоха йолаелар Нохч-Галгъай республика, кхыча къамех бола Илманхой, хьехархой длааха баьлар Шолжа-Гала юташ. Галгъай а бехар цигара, шоай мехка цлабаьхка безача айттар. Цу заман чухьа Наьсаре арадуьла доладелар «Селагъад» яха журнал. Цун редакце болх беш йола кертттерча редактора заместитель Келиганаъкъан Роза профессора фусам-на йолга хайра сона. Дукха ца говш, из балхара дла а яьнна, цлагъа Юхайра. Хала яр ала мегаргдолаш, зама яр из. Наьна меттаца, литератураца болх бе ховш бола нах бацар. Цудухьа Роза балхара даяьлар а дикка латкъаш дар журнала. Цига балха волча аз, редакце чувена Мурат бларгавайча, Роза балха аралийтар дийхар цунгара.

-А, - аьлар Мурата, - цлагъа ба цун шортта болх. Из балха ухаргьац.

Из сайна бларга мел гуча хана, са эггара хьалхара дехар хулар, фусам-на балха аралийтарах. Юххера а, из берий

журнале къахьеге юхаера. Цул тлехьагъа дуккхача шерашка болх беш а хилар цига. Из дукхагъа йолча хана хьакхувлар маьра машинаца. Из ха дагалувцаш, Розас оалар:

- Мурата машин йовза ма йовзий ГАИ болхлошта, тхо цхьана доагъаш бларгадайча оал, йоах, цар: «Машин-м профессора ма йий, ер уллув яглар малий укхун?»

Республика хьаьвчул тлехьагъа, Тлой-Юрта баха хайшар Илманхочун дезал. Лаьдало лаьтта лу царна. Цига ценош даь, вахар бокъонгахьа дала ле дукха ха даяьхар, цудухьа цхьаьца халонаш нийсьелар цун вахаре. Цхьадолча дезалерча сурташкара гора, дезала да коа-карта кулг тохаш воалаш, гишлонхой пхьоал карайца. Ца дича ца воалаш дора аьнна хет сона цо из хлама. Ший Илман болх беш, лоархламе йоазош а деш, вагларгвола саг мархалца бувзабеннача къахьегега тлаверза везаш хулар. Цул совгъа, кхы а йоагъа цунга сагота ханаш, халолнаш. Маса-ла, цун зламагъа Вола, МВД болх беш хинна воша Казбек аварена юкъе нийсвеле кхалх.

Укхазе клезига дувца лов цун биографецарча йоазонах лаьца. Келиганаъкъан Мурат ваь хиннав 1943 шера маьцхали бетта 15-ча дийнахьа Наьсарен кхален Тлой-Юрта. Цигара хиннаб цун дай. Дикка хала ха хинна мархасехьа бутт мара баланза долча бера вахара, лаьржа морх санна, Ютлаезьеннар. 1944 шера вай мохк бохабаь, Сибре бугача хана; мотт Юмабанза а когашваханза а хиннав кляьнк. Малагъа во даь хиннад-хьогъи цо, цу заман чухьа лаьттача лаьдала? Малагъа зе де тарлу ага уллача бера? Лоаттам харцаьха болаш, къахетамах хлама доацаш ха хиннай из. Дерригача дуненна ховш да из-м.

Ишкол яьккхачул тлехьагъа, цо деш Омскерча кредитий-ахчани техникуме. Бакъда хьаькьал долча зламича сага хийтар, ше длахо а дешарца оагъув болаш длаваха везаш ва, аьнна. Иштта хила а хилар из. 1969 шера цо чакхийоаккх Алма-Атера халкъа боахама института экономически факультет, длахо деш аспирантуре, цига философе оагъув хорж цо, Илмай кандидата диссертаци язью, хлаьта 1988 шера цох хул философски Илмай доктор. Цо язду кьорга маан дола книжкаш, царех дар «Дин оагъуви сага сицара дух-

лохами», «Homo sapiens: хьахулаш дола хлама», кхыдараш. Къаьстга а сона дезаденнадар цо даяьзьяьча афоризмай книжка-гуллам. Ше мел дийшача Илман, исбахьален книжкаш тлара кьорга хьаькьал дола каламаш хьаьзьяьш, оттадаьдар из. Цу тайпара балхаш а издательстве кепе тега арадаьннадар Мурата, наха дешаш а дар. Масанега хьаьхаочаш а дацар уж.

Лакхе аз белгала ма даккхара, Казахстанера дикка тлехьагъа цлабаьхкар цар дезал. Из хилар 1972 шера, уж баха болх республикан столице Шолжа-Галий тла. Цу хана денз, цига болх беш хьавериз, вай республика хьахилалца. Цу заман чухьа яйзар цунна Нохч-Галгъай книжни издательстве балха хинна Гудантанаъкъан (Тлоаршхой) Сулумбика Роза. Арадоалаш Мурата книжка дар, из кхьарч галгъай йолага. Юхьанца из татрий къамаьх ва мотташ хиннавар Роза, галгъай тайпан цераш шийна дика ца йовзандаь. Керда дезал кхолла-лу цу вляшагъкхетарах. Из хилар 1975 шера. Муратеи Розаи во-йой да. Йой Сирерча сагага маьре йолаш, Соче яхаш а гостинични бизнес лелаш а я. Цун цли Светлана я. Хлаьта во Тимур Тлой-Юрта вах, из а бизнесмен ва. Шаккха Москвера гишлонхой университет яьккха ба уж, цар хержар гишлошьяьрца ювзаенна информатика.

Республиканна хьалхарча президента цун хьаькьал, кхетам, болх бе хар кхета а деш, шийца дагавоалаш вола саг санна балха длаьц из, юкъевуг Президента кхела. Цу хана цо и вай мехка дика вовзаш хинна-ча юриста Загленаъкъан Мовлатгиреи кийчью Галгъай Республикан Конституце проект. Цу хьаькьаь къамаьл хилар са Мурадаца, Конституце юбилей йолча шера. Цо яхачох, дуккха хлама дладаьккхадар цунна юкъера, автораша юкъедихьарех. Белгала дийцар цо шоаш фу яздаьдар, чакх ца доалаш фу дисар. 1994 шера из депутаталла а хержавар Парламенте, цхьан юкъа цунна керте а лаьттар, бакъда ший декхараш ю а даьхка, цигара балхара длавоал из. Ше хиннача Шолжа-Галий тларча мехдаьтта институте болх бе юха-

вода. Дикка цун могошала латкъаш хилар аьнна хет сона, йлаьххача хана Галгъай паччахьалкхен университетте болх ца луш, Шолжа-Галий тла маршрутти таксеца хьал-ю ухаш лелар. Ха яхача сага атта мичад хлара денна бляьха нийца кхыча республике аха, къаьстга а из латкъаш хиннад лан хана. Мурата йоккха машин-джип яр, бакъда балха из цунца ахацир. Цхьан юкъа цунца авари яь зе а хилар цунна. Бакъда эггара йоккхагъа йола цун вахара сагото ера дуккхача шерашка цунца цхьана яьха фусам-на машин тлакхийтта яларо. Мурат цул тлехьагъа дикка эргаваьлча санна хийтар сона, ах оагъув боацача сагах тара. Масехк шу мара даккханзар цо цул тлехьагъа. Из кхелхар укх шера маьтсела бетта 18-ча дийнахьа, дуккхача наха вас еш.

Паччахьалкхено лакхара мах баьбар цунна карагдийннача гулакхий, из вар РФ профессионални дешара сийдола болхло. Лакхе ма аллара, из вар философски Илмай доктор, профессор. Галгъай мехка эггара лакхагъа дола совглат «Карагъаьннаварех» яха орден лелайора цо.

Каст-каста воаглар из берий «Селагъад» яхача журнала редакце. Дикка ха йоаккхар цун кертттерча редакторца Майсиганаъкъан Саламханаца, воккхагъволча редакторца Горчхананаъкъан Бадрудинаца вагъаш. Къамаьл дувзаденна хулар мехка лоархламеца дешашца, лоацагъа аьлча, политикаца. Мурата ховра моллагъча лакхача боарамера саг шийца къамаьл деш вале а, цунца бувца мотт лаха, чоалхане дешаш къестеде, хургдолчун кеп хьалххе а го. Латтача мехкарча хьало сенга дугаргда, из мишта чакхдаргда ховра цунна, Илманхо-духлохамхо хиларах тарра. Цо дийца дуккха хламаш бакъхинна дла дахар. Моллагъа вахарца дувзаденна хаттар ла цунна тладахьарах, цунна нийса жоп лора цо, хаттар деннача сага пайда баргболча тайпара.

Мурат кхелхар ший 83-гъа шу долча хана. Дала къахетам болба цох, Дала гешт долда цунна, вийрза моттиг даькъала йойла.

Хин-Нанилт эглазгюргьяр ма де

Ахкан замалахъара салалар

Ирчакханькъан Сали

Вай вахаре дукха моттигаш хул лоравала везаш, кхера везаш, боккхагичар яхар де дезаш. Къаьстта а кхо хлама да укх тлехъарча хана саг къехка везаш, царех я ций, хий, цюз миссел вай юр-ташка а шахъарашка а лела машинаш. Дукхагича даькъе цу хламаша вахар хоададу боккхийчар а, вахар довзанза болча зламагичар а. Тахан са дувца безам ба латтача ахкан ханахи хих лоравала везарахи. Берригача мехка йоккха чов еш хатар дар дукха ха йоацаш вай мехка нийсденнар. Шолжа хиво хоададир 8 шу даьннача кляьнка вахар.

Из цъа хатар мел чоагла латкъаш дар наха вайна бларгадайра. Бакъда массанена а хац аьнна хет сона, хлара шера хиво мел таьзеташ увтгаду вай дахача Росси яхача мехка. Аз доаладаьча таьрахъех цъабараш ца теша а тарлу, амма уж аз сайгара дувцаш дац, сона дагадеха дац; уж таьрахъаш дйаздаь да тайп-тайпарча бувзамий оаглонаш тла. Хи тла хлара шера вай мехка бов 3,5 – 4 эзар нах. Ахкан хана из таьрахъ дикка дегладоагла, хлана аьлча лувчар дукхагича дувзаденна да шера цу ханаца. Царна юкъе да 300-450 бераш. Хлаьта корта бохабу малар менна хи тла бовраш бав 70-90 процент. Ала деза уж нах доккхийча фордаш тла бовш бац берригаш, царех дукхагичараш ламарча е долхача хиний бердашка бов. Деррига нийсдалара баьхан да, лувчара бокъонаш лорацаяр.

Хланз ахка юкъекхоачаш латт, хьахиннаб эггара блайхагича хула, вай мехка нах фордаш тла аха болалу климарса бутт, отпусках е ишколера сала ла цлагла Ийнараш хи йисте ха дйаьха ловш хул. Ма хулла из гоалъяргойоацаш, цо салолама меттел сагото хьяргойоацаш, леладе деза хицара гулакх.

Эггара хьалха са хьоахаде безам ба, зламига бераш тлаьхожам боацаш хин йисте дита йиш йоацилга. Форда тла болхе, лам чу е хишта юхе бале, бераш гаьнадалийта мегаргдац. Тхо зламига долча хана, хьабир Наьсарера лам. Ше Гуйрийна балха йодаш хилча, ахкан хана къаьстта, лаьрххла тха нанас оалаш дар: «Хи тла ма гулаш!» Хлаьта а берий оамал я хица сакъердалуш, дйаьха денош эттача лувча ухаш. Тхо а соьваде хала дар, бакъда хи тла тхоаш харцаьха ца леле а, тхона гора кхераме лов-

зараш леладеш бола нах. Масала, хи чу латтарий баламаш тла вагичаш хулар кхы а ший, лакхе баглараш влашаглетар, цаг тлера чуваххалца. Цкъаза нийслора низ болчо низ боацар хи чу Ючутелавеш, цунга хий мелийташ. Гилакеш лелача хи тла уж влашкадетташ моттигаш нийслора. Кхы а массагла дар уж.

Наьсарера лам хьабаьча хана (хланз а ба из-м иштта) аьхки лувча ухача наха тоадаь бердаш дацар, хин клийле тоаь яцар, ламоагаш доахкаш яр, из баьхан долаш а нийслора дукха хатараш. Масала, бераш дукхагича лувчача берда тла Ии хургдола, вижа улларгвола моттигаш яьларе, глум йиллаьларе кхерамзле клезигагла хургьяр. Цу хана бердаш тла тлоий тлаьянна йоархлаши мара хлама дацар, лам хьалбуза хий а Алханчуртски канала чура Ючуухаш дар. Из мел блеха да наьсархошта дика ховш дар. Цу канала чу лийча хьалдаьлча, лаьржача младах хьахинна можи мекхи хулар хийла бера юьх тла. Иштта дар глалий тлара бераш лувчаш хинна ши хий – лам, канал. Кхы дукха хувцаденнадац уж а цар бердаш а цу хана денз. Хланз лам тла лувча геттара кхераме да, аьнна, хет сона. Цу тла бларчча ла доаккхаш ягичаш хул кхыча мекхашкара хьаиха акха боабашкаш. Царна юкъе хила тарлу бе-бе лазараш дараш. Цул совгла, укх тлехъарча хана дайна доккхий чкъаьрий дадаш хул цу хин тлехен тла, бердашта йисте. Цунна юхе дагла кхокхарч дукхагичараш низах, гойленах деха, цамогаш хул. Цу хи тла лувча йиш йоацилга хьагайт вайна къаьгча бларгагуйш долча цу масалаша. Хлаьта лораша а цу чу ма лувча, яхаш, даь хьехамаш дар цъа шу хьалха. Ахка дйаьха дале а, хих лоравала веза, цамогаш хила безам беце.

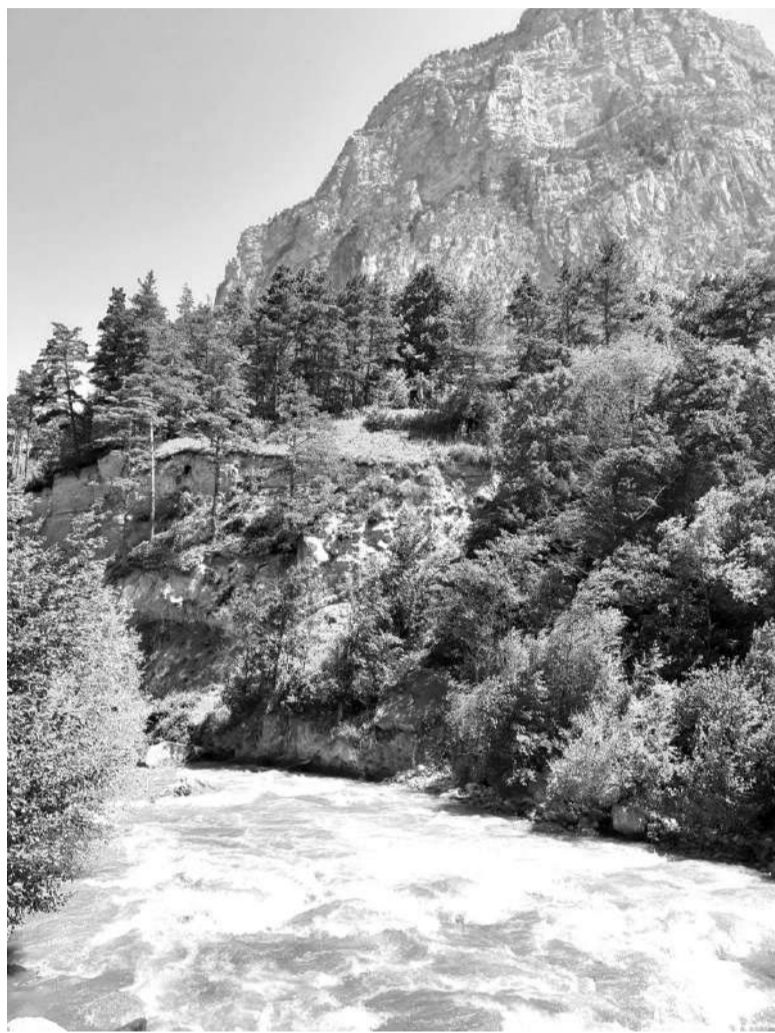
Лазар чуда тарлу долхача хиш тла лйчача а. Нагахьа санна маглаьха машинаш юлаш нах боахке, цигара ю мел йоагла млад, машина даьтта, доагора хьаж хица йойоагла, эглаьха лувчаш доахка бераш цу юкъе нийсдала тарлу. Иштта болаш ба хи чу доахан е говраш лувчаю нах. Цу тайпарча моттигашка хьахила тарлу цека хула лазараш, къаьстта хьаттараш ялар, кхьдараш. Дукха ха йоацаш, хила ваха кляьнк лехаш гучадаьнна сурт геттара ийрча дар. Шолжа чу шоай начлас Ючуухийташ баьглаб цъабола вай мехкахой, шоай начлас кхийттача хи чу бераш лувчийташ, нахага из мелийташ хиннад цар. Даьлагаьхара а нахага-

хъара а хоза доацаш, баркал аргдоацаш гулакх да цар леладеш хиннар. Хланз лаьдалгахъара бехк а бергба царна. Нах дагабоагичаш цахилар, царна зулам хилча а сагота боацилга да из ийрча гулакх карагидаьннараша леладаьр. Из нийса дац, вай дерригача къаман юкъара лалам блехдар да из.

Цъаьболча наха хи чу кхосса тарлу моллагла кхераме хлама, нувхаш, кхо. Цу тайпарча моттигаша а дуккха хлама толхаду. Берда йистосшка дукхагича лувчараш зламига, наьк цаховш дола бераш да. Еха шуша лам чу кхессача, цу тла ког ца отташ бергдац уж. Тлаккха цох хьахул хила цадезар – цийх леша чов. Юхе гулла лор хуле, чов нийса ехка ховргда, ца хуле бера могошал дикка эшайла тарлу. Нийслу хи чу, вордаца хьа а дайя, кхо чудоассадеш. Хьалха цу тайпара моттигаш хинна дагадоагла сона, хланз ца хила е клезигагла хила тарлу, хлана аьлча даим цу гулакхагича хьожаш, зулам даьрашта гюд тохаш я лалам лорадар министрство. Цу тайпара хлама хьадара гюжалм ювца езаш яц, кхыметтел из дагадохар а да вай вахарца цъаккха тайпара тарлуш доаца хлама.

Хин йистегулла баха нах чоагла фийла хила беза, хлана аьлча зламига берцаховш а тлаьхожам боацаш дисача, цо де цадезар хьадергда. Хин йисте гюргда, цига ког лайжа цу чу Ючудоже, калхардаккха хала хургда. Цу тайпара моттигаш хиннай канала бердаца вай республике бахача наьха вахаре, Эса тла, Шолжа тла, кхыча хиш тла.

Дукха ха йоацаш, Гуйрийна Сурхо тла йодача автобуса тла вагичаш, Наьсар-Керттерча атагла кхьачача сона бларгадайнар кхераме сурт дар. Аьтта оаггорахьа хьахиннача баьцарча ушала юкъерча лаяттан гувлга тла латтар ши йийиг, хетаргахьа аьлча, 6-7 шу даьнна хила мегар цар. Уж цига хьалхара боагичаш бац, аьнна, хийтар сона, хлана аьлча майра гонаьхьарча моттига зем боаккхаш бар уж. Гуйрийна уж ши бермичад ца ховш, фу деш ба цар дай-ноаной? Водар хьахила дукха ха эзац. Царех цаг цу ушалалла Ючуйоже, шоллагичоа из хьалъаккха мегаргдац. Тлаккха хьахулкх цох доккха хатар. Укх тлехъарча шера геттара кхераме а унзара а я ушалаш а долха хиш а, хлана аьлча ца соцаш дукха догичаш делх вайна, цар хиша машинаш а ценош а Юкхухь, теникаш санна ловзадеш. Цу кхера-

меча хана мукъагла берашка бларглакха беза, цар фу леладу, малагича гулакха, мича долх хьажа беза дай-ноаной.

Форда тла е лам тла лувча бахача лорабала беза зламигабараш меттел, боккхабараш а. Зламагичараша наьк де цаховш нийслу каст-каста, уж берда йисте, хий тлехига долча мара лувчийта мегаргбац. Цкъаза боккхагичараш а лорабала безаш хул цъадола хиш. Масала, Казахстане сона дайнад Ишим яха хий, из низ болаш а бердаш дизза доагичаш а дар. Се цу чу лувча ваьхарах цецвоал со тахан. Иштта унзара да вай-цигара Эса. Цу хиво дукхача наьха вахар хоададаьд. Соакха цу чура кхалнах хьалбаьхабар кхувш воагича кляьнка, массехк шу хьалха дуккхача наха чов еш, цу чу валар хилар лаьлий-Юртгарча Йовлой зламигача сага. Мел байнаб уж Наьсарерча Алханчуртски канала чу?! Вешта аьлча, йоккха саготонаш яьх хих харцаьха пайда эцаш хиларо.

Вахара кхераме да сеца латта хиш, цар чу а дукха байнаб вай къаман кагий нах, бераш. Дувцаш хала дале а, чов еш бола дагалоацам сомабоахе а, хьоаха ца дича далац вай мехкахошца тайп-тайпарча ханашка а моттигашка а хинна хламаш. Таханара къона ноахал воча хламах лорадар духьа дувцаз из. «Сердало» газета ерригача редацена доккха халахетар деш моттиг нийселар дладахача блашерен 80-ча шерашка. Каспийски

форда тла сала ла бахача, хи чу ваха велар журналиста Цисканькъан Мухьмад-Башира, Илманхочун Хаматханананькъан Азай кхийна нийсвенна во! Аслан. Нанна а даьна а хинна ца леш, из зламига саг вовзаш мел хиннарашта йоккха вас, сагото яр из. Аслан дукхача вайнавар сона да волча редацце хьаухаш, из дагавийхача хланз а бларгашка хий отт сона. Ваха, ший даьнаьна дегаш хьеста, мехка а къаман а накъавала везаш вола зламига саг воацаш вар. Доккха во дар цу хана цу дезалга денар. Из ца хилията гертеш, лоралуш хила беза вай таханара кагирхой.

Сурхо Тарча кагийча нахаца а кляьнкаца а нийсвенна моттигаш дагаух сона укхача. Юрта чуволлача аьтта оаггорахьа латт, эрзи йоархлаши тлаьянна ушал. Массехк шу хьалха, аьхки дукха бераш гулла цига. Маглаьха боаллача хьеста чура ца соцаш Юухаш латтача хих 50 -100 метр Юэглаваьлча хьахинна лам бар цига цу хана. Берий чоагла самукъадоалар, аьхки цига лувчаш хилча. Цкъа-дале, цена хьастара хий дар из, шозлагича-дале, гаьна длааха дезацар берий. Бакъда хатар ца хулаш йисанзар из моттиг а, цу хи чу ваха велар кхувш воагла кляьнк. Цу хана денз, бераш цига лувчаш дайнадац сона, хланз ушал хьахиннай цъан хана берий делар, бегаш, сакъердам хьахозаш хиннача моттигах.

Цу юртара ши зламига саг велар Омскерча хи чу ваха.

Шаккха Исмейланаькъан вар уж, Мурада Галихани Сулумбика Микаили яхаш. ХьалхагӀа велар Галихан (Алик). Сурхо тӀара №1 йола ишкол яьккха, хоза куц-сибат дола, низах тоавенна зӀамга саг вар из. Саг йоала-яле, хаьдар цун вахар. Сурхо тӀарча совхоза механизатор волаш, къахьегаш вар Микаил. Из дезал а сесаг а йолаш саг вар, хана дукха воккха веце а. Галихан венначул тӀехьагӀа массехк шу даьлча, цу Омске хила ваха велар цун даь-даь веший-воӀ. Цу тайпара масалаш дукха кхувла йиш яр, бакьда цар а кхоачам боллаш хьагойт Хин-Нана къахетам боацаш йолга, хи тӀа гӀалаташ дувлийтача нахаца.

Дукха хӀамаш да аькхи хи тӀа лувча водача сага ха дезаш, лораде дезаш. Корта бохабу малар мена, лувча отта мегаргвац, маларо дегӀацара низ дӀабоаккх, де дезацох тувлаву, саг геттара майравоаккх, шийна дулург-доацар а дагадохийт цунна. Эрсий кицо яхача беса, менача сага форд а ший гонга кхаччалца мара бац мотталуш хул. Цох хьахул доккха хатар.

Цьхаболча кагирхоша яхьаш чакхьаха лоархӀ хи тӀа, Гаман цьхан бердагара вокх бердага кхаччалца дехьа мала воал хьожаш. Нийслу юкьекхьаьчача низ эшалуш, юхаверзаш, е новкьостий гӀонца Гам чура хьалвоаккхаш. Цу тайпара яхьаш дикагӀа бассейна чу йича да, тӀахьожаш судхо а волаш, уллув наьк деш новкьостий а болаш. Зе бийзаб са машина е трактора йоккхача, йийсача камер тӀа хайше, Гамал дехьабала герттараш е хин юкье цу тӀа тхьайса бадараш. Уж а кхераме хӀамаш да, лела ца дича дикагӀа долаш.

Ди кьувкьаш, догӀа делхача хана, е ара баьдъелча лувчар могадеш бац из довзаш бола говзанчаш, хи тӀа болх беш бола нах, хатар хилча оарцагӀухараш. ХӀаьта электрикаша тока юхе лувча е зӀак хьокха могада.

Цьхайолча хана, машинача хин йистегӀолла тӀехвоалаш хилча а, лоравала веза, машин хи чу гӀоргйоацаш. Цу юхера наькьаш довзаш, уж мича долх (хи чу долх е юхегӀолла тӀехдоал) ховш хила веза машин лехка саг. Сона ховш, кхозза Наьсарерча Гам чу бахаб транспорт лелаеш бола маӀа нах а кхалнах а (цкьа – мотоциклаца, шозза – машинашца).

Вай кьаман багахбвцамца а боккхача наха а оалаш да, «хин доал дер Хин-Нанилг я». Цудухьа ма хулла из раьза хургьар де деза вай, хин йисте кхьаьча, тӀаккха цо а лорадергда вай зенах, зуламах.

ГӀалгӀай мехка тоабеш ба транспорта болх

Гьаьгенаькъан Марина

«Вахара хьалаш хьакхоллар» яха программа хилар бахьан долаш, ГӀалгӀайче карарча шера юкьера дикал йола бархӀ автобус эцаргьа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Моттигерча хьалага хьежжа, дӀа-юха екьаш я из техника. Керда автобусаш дӀахьожаргьа уж чӀоагӀагӀа эшача моттигашка, нах из транспорт цатоьарах касткаста латкьаш бола моттигаш белгал а еш. Къаьна-ра автобусаш дӀа а йоахаш,

керда транспорт юкьейоаккхаргьа, цо кхерамзлен ГӀалашо ергьа», – аьлар хоамо.

Республикан Кулгалхочо тӀадиллар водителаш, технически говзанчаш кийчбар, иштта цахаддаш автобусаш лелаш хилара хьал тоадар.

«Тхона гуш да цьхаьца йолча моттигашка автобусаш кхоачам боацаш хилар, графикаш телхаеш хилар дувцаш дола наьха лоткьамаш. Уж хаттараш теркал ца деш дусаргдац, уж наьха вахара латкьаш да.

Республикан бахархой дукхагӀа хулаш боагӀаш хиларо, транспорта низ а дукхагӀа хилар дӀадех. Цуду-

хьа автобуса парк кердаьк-кхар – из наха балха, деша, дарбанчешка баха таро луш дола хьал да», – аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-ГӀаьлас.

ЛДПР донорий болам ГӀалгӀайче: новкьостал дар - из да гӀулакх дӀахьош хилар

ГӀалой Муса

Наьсарен ций тохара Республикански станце лораша ГӀалгӀайчен ЛДПР даькьа хьинар дарашка кхайкарал дир, ций хьачудалар дехаш. Депутаташа, кагирхоша сиха даькьа лаьцар ций дӀадалара балха юкье.

«Ций дӀадалар - из саг

хилар а, нахаца юкьара хилар а да. Оаха, ЛДПР, лоархӀ; новкьостал дешаца даь а ца леш, хоаддамеча гӀулакхашца деш хила деза. Тахан оаха ций дӀаделар лораша аларах, кӀалбисарашта новкьостал деш. Юкьарлон хьалхашка из тха декхар да», – аьлар ГӀалгӀай Республикан Халкьа Гуллама ЛДПР фракце депутата.

ЛДПР викалаша белгалду, ций дӀадалара боламашка даькьа лаьцар цкьа дӀабихьача кхоачам бола болх бац, из даим дӀабахьа беца болх ба, нах хьаллоацаш, республикан культура дегӀайоалаяра новкьостал деш.

Парте хьалхадоккх, федеральни даькь тӀа юкьедаккха ций дӀалуш бараш

хьаллацар: РФ сийлен донорашта шин МРОТага кхаччалца хӀара шера луш дола ахча лакхдар, иштта «Россе цихеза донор» яха ций ялар 80-зза ций дӀачуденнарашта. Цул совгӀа, ЛДПР Кулгалхочо Слуцкий Леонида кхайкадир «Сийдола донор» яха партийни совгӀат чӀоагӀдаь хилар.

Кхетам гойтача яхье белгалбаьлар вай мехкахой

Гьаьгенаькъан Марина

«Профсоюзаша кагирхой. Истори, кердадараш» яхача кхетама боарам гойтача мехкашта юкьерча яхье белгалбала аьттув хилар «ГӀалгӀай мехкара профсоюзий цьханкетар» яхача Кагирхой Союза оагӀонцарча тоабан доакьашхой. Яхь дӀайихьар Буро тӀа.

«Ерригача Россе кагирхой

Денна хетаяь йола из турнир Буро тӀарча Союзий Двореце хилар. Кьилбаседа Кавказа республикашкара кагирхой барше-ше котвала гертташ хиннараш. Тоабанца болх бе хар, уйла сихха еш хилар, кхетама хьалгойта дезаш бар уж цига. Ялх сагах латташ хиннача ГӀалгӀай тоабан доакьашхой белгалбаьлар цу дийнахьа. Пхе оагӀонах латташ долча ловзара юкье яр викторина, «БрӀйн-ринг»,

«Фу? Мичахьа? Маца?», иштта кхьдараш а. СКФО тоабашта юкье кхоалагӀа моттиг йоаккхаш белгалбаьлар вай мехкахой. Капитаний («Ший ловзар») яхача кьовсаме шоллагӀча моттиге эттар уж. Жоп нийса луш, кадай кхастарах «БрӀйн-ринге» котало яьккхар цар», – дийцар тха газетага вай мехкарча цу оагӀонцарча Союза зарбан болх лелабераша.

Иштта вай мехкахоша «Фу?

Мичахьа? Маца?» яхача ловзаре «ДоттагӀала Кубок» яьккхар. «Толамца даькьалабувц вай кагирхой! Профсоюзий болама хӀама тоадеш, уж къахьегаш болга гуш да тахан. ДӀахойодача хана а, иштта толамаш доахаш дӀачакхбала аьттув, низ хилба цар», – белгалдир мехкарча профсоюзий Цьханкетара хьалха латтача Оздой Хаде.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

№193

25.06.2026 г.

О назначении на должность мирового судьи Республики Ингушетия шестого судебного участка Тутаева Рамазана Алиевича

В соответствии со статьей 11 Закона Республики Ин-

гушетия «О мировых судьях Республики Ингушетия» Народное Собрание Республики Ингушетия постановляет:

1. Назначить Тутаева Рамазана Алиевича на должность мирового судьи Республики Ингушетия шестого судебного участка на срок до достижения им предельного возраста пребывания в должности мирового судьи.
2. Направить настоящее Постановление в республи-

канские средства массовой информации для опубликования.

3. Настоящее Постановление вступает в силу со дня его официального опубликования.

**Председатель
Народного Собрания
Республики Ингушетия**

М.У. Тумгоев

Извещение

о проведении торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — Ту Росимущества в РИ, Организатор торгов)

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк - АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в торгах — 3 июля 2026 г. с 09:00 ч.

5. Дата окончания приема заявок на участие в торгах — 24 июля 2026 г. в 17:00 ч.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема через электронную торговую площадку «РАД» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, а также в соответствии с регламентом ЭТП «РАД».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 27 июля 2026 г. в 10:00 ч. по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 28 июля 2026 г. в 10:00 ч. на ЭТП «РАД».

9. Сведения о выставляемом на торги имуществе:

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Газдиева И.М.: квартира, общая площадь 100,3 кв.м, кадастровый номер 06:01:0100001:2664. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Алероева, д.78, кв. 3. Начальная цена продажи - 2 147 200 (два миллиона сто сорок семь тысяч двести) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 29.04.2026 № 06020/26/224176.

Лот №2: заложенное недвижимое имущество должника Угурчиевой З.М.: жилой дом, общая площадь 70 кв.м, кадастровый номер 06:02:0100006:987 и земельный участок общей площадью 717 кв.м, кадастровый номер 06:02:0100006:760. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Сунжа, ул. Сейнароева, д.95. Начальная цена продажи - 3 208 273 (три миллиона двести восемь тысяч двести семьдесят три) руб. 20 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 150 000 (сто пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного

пристава исполнителя ОСП по Сунженскому району УФССП России по Республике Ингушетия Евлоева А.А. от 13.05.2026 № 06018/26/795806.

10. Прочие условия:

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов.

Организатор торгов не располагает сведениями о зарегистрированных в жилых помещениях лицах, о задолженности должников по взносам на капитальный ремонт и иные виды коммунальных услуг (судебным приставом - исполнителем не предоставлены). Обременения имущества - залог, арест, запрещение регистрации.

Адрес официального сайта по проведению торгов в сети Интернет, на котором размещена документация об аукционе, в том числе подробная информация о порядке проведения торгов, об оформлении участия в торгах, определении лица, выигравшего торги - <https://torgi.gov.ru/new>.

С дополнительной информацией об участии в торгах, претенденты могут ознакомиться на сайте ЭТП www.lot-online.ru, официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru, на сайте Территориального управления <https://tu06.rosim.gov.ru>.

В соответствии с действующим законодательством обязанность по организации осмотра арестованного имущества у Организатора торгов отсутствует.

**Иадало хьадаьха наьха боахамцара хIамаш
электронни хIисапе дохка оттадарох бола хоам**

1. ТIаьрг ер, дохкархо: ГалгIай Республике гIолла йола пачхьалкхен доалахьен кулгал ду федеральни агенствон моттигера урхалле (дIахо - ГИР Росдоалахьен ТУ, ТIаьрг ер).

2. ТIаьрга кеп: электронни хIисапе еш я тIаьрг, из йи-йлла я ший доакъашхошта а дохка оттадаьча хIамай маьхах долча дешашта а (дIахо - ТIаьрг, дохкар).

3. ТIарг дIахьош йола моттиг: электронни хIисапе еш я тIаьрг «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ») яхача мах беча майдан тIа, интернета чухьа укх адресах www.utp.sberbank-ast.ru (дIахо - ЭТП «Сбербанк - АСТ»), ЭТП).

4. ТIаьрга юкье дакъа лаца ловраш дIаязбу ди, ха - 2026 ш. КIимарса бетта 3 ди, 09:00 сахьат даьлча.

5. ТIаьрга юкье дакъа лоцараш дIаязбар чакхдоал - 2026 ш. КIимарса бетта 24 дийнахьа, 17:00 сахьат даьлча.

6. Дакъа лоцараш дIаязбу ха а моттиг а - дIаязбала йиш я, из дIадоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кхаччалца, дийнахьа а бус а, электронни «РАД» яхача мах беча майданга гIолла, укх хоамо дIадехарашка хьежжа, иштта ЭТП «РАД» белгалгьяьча ханага хьежжа.

7. ТIаьрга юкье дакъа лоцараш дIаязбара гIулакх чакхдаьлча жамIа ду ди, ха, моттиг - 2026 ш. КIимарса бетта 27 ди, 10:00 сахьат даьлча, укх адресах: ГалгIай

Республика, гI. Наьсаре, Победан урам, 3 цIа.

8. ТIаьрг хургIола ди, ха, моттиг (тIаьрга жамIа дар) - 2026 ш. КIимарса бетта 28 ди, 10:00 сахьат даьлча, ЭТП «РАД».

9.ТIаьрге йохка оттаеача хIамаех бола хоам:

№1 йола лот: декхар доаллача ГIазданаькъан И.М. боахам: квартира, юкьара йоккхал 100,3 кв. м., кадастрови номер 06:01:0100001:2664. Боахам бола моттиг - ГалгIай Республика, гI. МагIалбик, АлероевIар урам, цIа 78, кв.3. Юххьанцара йохкара мах - 2 147 200 (ши миллион бIаь шовзткъа ворхI эзар ши бIаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 100 000 (бIаь эзар) сом. ТIаьрга гIа: 10 000 (итт эзар) сом.

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар декхаш хилар.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГалгIай Республике гIолла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 29.04.2026 №06020/26/224176 йола лаьца боахам бохкарах бола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№2 йола лот: декхар доаллача Угурчанаькъан З.М. боахам: нах баха цIа, юкьара доккхал 70 кв. м., кадастрови номер 06:02:0100006:987; лаьттан дакъа 717 кв. м., кадастрови номер 06:02:0100006:760. Боахам бола моттиг - ГалгIай Республика, Шолжа-Шахьар, Сейнаройнаькъан урам, цIа 95.

Дохкара юххьанцара мах - 3 208 273 (кхо миллион ши бIаь бархI эзар ши бIаь кховзткъа кхойтта) сом, 20 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 150 000 (бIаь шовзткъа итт эзар) сом. ТIаьрга гIа: 20 000 (ткъо эзар) сом. Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар декхаш хилар.

Дохка бокъо луш дола каьхат - ГалгIай Республике гIолла йолча Россе УФССП Шолжа кхален ОСП Йовлой А. А. 13.05.2026 №06018/26/795806 йола лаьца боахам бохкарах суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

10. Кхьодола декхараш:

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16.07.1998 №102-ФЗ 57 ст. 6 п. яхачох, котваьннарг лоархI дохкача хIамах эггара дукхагIа мах бала кийчавар. Цу сага а тIаьрг кийчъярша а цу дийннахье а бухсоцаш хьахинначунца дувзаденнача каьхата кIалха кулгаш язду.

ТIаьрг дIахьошвар цIагIа бах аьнна дIаязбаьча нахач бола хоам, декхар доаллачун цIа тоадарах тIадиса ахча дий, кхьодола коммунални декхараш довзаш хилац (суда пирстопа кхоачашдечо царех хоам баьбац).

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар декхаш хилар.

Эша каьхаташ, тIаьрг ярах бола белгалара хоам, дIаязвалара мишта хила деза тIаьрге, котваьнна саг харжар мишта хул яздаь да лаьрхIача Интернета сайта адресах - <https://torgi.gov.ru/new>.

ТIаьрге дакъа лацарах дола кхьодола хоамаш дакъа лаца ловрашта довза йиш я сайта тIара ЭТП www.lot-online.ru, Российски Федерацие лаьрхIача сайта тIара www.torgi.gov.ru, Моттигерча урхаллен сайта тIара <https://tu06.rosim.gov.ru>.

Законо дIадехацунга хьежжа, лаьцача боахамга хьажара бокъо йолаш вац ТIаьрг еш вар.

ООО «НЕОЗЕТ»»

Юридический адрес: 386101, Россия, Республика Ингушетия, г.Назрань, проспект И.Базоркина, 57, офис 406, ИНН: 0608060035, ОГРН: 120060001250

Уведомляет кандидатов, из-

бирательные объединения и инициативные группы о готовности оказать услуги по производству печатной предвыборной агитационной продукции в период выборов в Государственную Думу и Народного Собрания.

Наши расценки и условия: Размещение рекламы на билбордах от 12000 руб. LED экран от 15000 руб.

Размещение рекламы на общественном транспорте - 30000 руб. 1 шт, изготовление, монтаж, демонтаж, аренда - 1 мес.) Внутри (подголовники - от 7000 руб. 1 ед.)

Печать агитационного баннера (плотность материала - 440 г/м², люверсы по бокам, сверху) 430 руб.м²

Самоклеяка - 550 руб./кв.м. Стенд (самоклеяка на пвх 3 мм) 1550 руб./кв.м.

Изготовление предвыборных листовок (формат А6,4+0, бумага 115 гр) от 10 руб./шт. при тираже от 1000 экз.

Изготовление предвыборных буклетов (формат А4, бумага плотностью 135 - 250 г/кв.м.) от 12 руб./шт. при тираже от 1000 экз.

Брелоки (прозрачный акрил 3 мм, полноцветная УФ печать) 60 руб./шт.

Ручки (пластик с УФ нанесением) 85 руб./шт.

Футболки (материал хлопок) 1300 руб./шт.

Кружки - 350 руб./шт. Бейджики (бумага 150 гр,4+4 ламинация+лента) 130 руб./шт.

Блокнот на пружине (обложка: плотный мелованный картон 300 гр, внутренний блок: белая офсетная бумага 80 гр, блок 50-100 листов) 210 руб./шт.

Календарь карманный (мелованная бумага 300 гр, 4+4 ламинация) 15 руб./шт.

Календарь на пружине (обложка: плотный мелованный картон 300 гр, внутренний

блок: белая офсетная бумага 80 гр, блок 50-100 листов) 430 руб./шт.

Роллап 200*85 см, 3000 руб./шт.

Паук 180*80 см, 3300 руб./шт.

Флешки с УФ-печать/гравировка - 450 руб./шт.

Разработка дизайна любой сложности.

Услуги предоставляются в строгом соответствии со ст. 68

Федерального закона №67-ФЗ

С полным прайс-листом и сроками изготовления можно ознакомиться по телефону +79282606066.

E-mail: neozet-ra@mail.ru

ГалгӀай мехка дийцар, Эса тӀа хий чулацара гишло хьалъярах

Гьагенакъсан Марина

Шолжа кхален администраце кхетаче дӀахьош дийцар, Оалкама Эса тӀа хий чулоаца моттиг хьалъеш хиларах.

«ГалгӀай Республикан Паччахьалкхен Председателя ГӀончас Балахой Микаила кулгал а деш, Шолжа кхален депутатий совета кулгалчо Йовлой Мухьмада дакъа а лоацаш, проект кхоачашъяра керттара хаттараш дийцар.

Кхетаче дӀахьош, доакъашхоша техкар хӀанз хьадеш латта гишлон балхаш, уж шоай ханнахьа чакхдахара дешаш. Из проект йоккхагӀчарех а, технологи лакха йолаш а я. Цунна чудоагӀаш да, Эса хин кӀалха цхьа километр хий чулоацаш йола моттиг хьалъяр, иштта 80 совгӀа километр дӀаьха хий чудиллар. Из болх баьчул тӀехьагӀа, республикан юрташка тешшаме хий лоаттаде таро хургья», – аьлар кхален администраце.

Из гишло лоархӀаме я еригача республиканна, цо тӀахьех эггара доккхагӀа дола дешаш кхоачашдара – бахархошта молаш дола хий лоаттадара. Паччахьалкхен Кулгалхочо, Россе Паччахьалкхено хьаллацарах, из проект кхоачашъяра ахчанца новкъостал дир, тахан из

кхоачашъеш, вахара юкьейоаккхаш я.

Белгалду, юкьейоккха технологи бахьан долаш, гӀомара-жагӀанна юкьейолла хий чакхдоал, доазон тӀара экологически хьал толха а ца деш. Говзанчаша мах оттабарга диллача, Эса хий дукхача хьа-

сташкара хьадоагӀаца хил дикагӀа лоархӀаш да.

Карарча хана балхаш дӀахьош да цхьацца долча доакъош тӀа. Ахчанца лалашо яьй, эшаш мел йола хӀама йолаш я, гӀирсашицад. Гишло хьалъяра болх ший графикага хьежжа дӀахьош ба.

Илдарха-ГӀалий тӀарча вахархоца ца доагӀаш газгах ЙотӀаяздаь ахча тӀера дӀадаьккхар

Гьагенакъсан Марина

Шахьарерча Шоссейни оалача ураме вахача сага бокъо йоацаш газгах ЙотӀаяздаь хинна декхар тӀера дӀадоаккхаш къахьийгар, Илдарха-ГӀалий тӀарча прокуратуре.

«Шахьарерча прокуратуре из гӀулакх тохкаш болх дӀабихьар. Гучадаьлар, 2023-ча шера наджгоанцхой беттагара 2026-ча шера майтсела беттага кхаччалца йолча хана; цу сага, бокъо йоацаш, ЙотӀаяздаь латтар 270 эзар сом ахча долга. Ахча ЙотӀаяздаь «нормативага» гӀолла хиннад, цу гӀулакхех болча гӀирсага ца хьожаш», – дийцар тха газетага.

Газа гӀулакхех болча оагӀон кулгалхочунца бувзаме баьнна, бокъо йоацаш ЙотӀаяздаь хинна декхар тӀера дӀадаккхийтар прокуратуран болхлоша.

Дикка тоадеш латт, Яндар оалача хин хьоарсам

Гьагенакъсан Марина

ПалгӀайчен лалама тароний, экологе Министерство къахьегаш я Яндаре гӀолла Юдода Яндар оала хий дикагӀа дӀаухаргдола хьоарсам хьакхоллаш. Из хоам «Сердало» газетага бир болх лелабеча боахамо.

«Карарча шера цига къахьегараша 1,9 км даькъ тӀа кхоачашдир хий дикагӀа дӀаухаргдола балхаш. Проект, юкьара дӀалаьрхӀаца, цу чура хьалдаьккхад 28,97 эзар куб метр чухийрца лаьтта, цо таро лу хий дикагӀа дӀадахийта, бахача наьха кошача хий чу ца дувлийта.

Деррига а тоаде лаьрхӀа

хин доазув 4, 766 км да. Из болх чакхбаьнначул тӀехьагӀа, 155 бахархошта, 28 цӀенна, кхыча вахарца ювзаеннача гишлошта кхерамзлен лалашо ергья, иштта Яндар хин йистера тӀаьш дола моттиг а чӀоагӀьергья. Ше баьча балха чаккхе ергья ПалгӀайчен лалама Министерствос 2027 шера», – аьлар хоамо.

«Ший ханнахьа хин йистош цӀенгяр – из лоархӀаме да бахархой кхерамзле лораяра. Юхьбиса болх дӀабахьара, лалама Министерствос кхайкарал даьд Росводресурсы боахамга, тӀехьара тӀа ахчанца новкъостал дар дехаш», – аьлар хоамо.

Хьун фу миштад хьожаш, болх дӀахьу

Гьагенакъсан Марина

ПалгӀайче лаьрхӀа бола болх дӀахьу, хьун культурай дикал а дукхал а йовзаш, цар мах оттабеш. Уж я 2025 шера хьу меттаоттаяра хьакхелла хьун культураш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага лалама тароний, эко-

логе Минисетрствос.

Из болх дӀахьош ба «Рослесозащита» ФБУ филиала говзанчаш, 2026 шера планнах-графиках доагӀаш ма хиллара.

Карарча шера аьтинга бетта хьун ганзо лаьтта тохкш балхаш дӀадахьар. 9 га

йолча даькъ тӀа, из болх бир айеннача моттигерча Шолжа дукъ тӀа. Шолжа хьун боахаме, Галашка №1 йолча хьун даькъ тӀа из болх дӀабихьаб говзанчаша. ДӀадахача шера тохкамаш деча даькъ тӀа дака хьун гаьнаш дӀайийра. Уж лаьтташ хьу меттаоттаяра леладеш да.

Беррига болх чакхбаьнначул тӀехьагӀа, хьун культураш малагӀа хьале я тохкаш, из болх дӀахьоргба цаькха а.

Тхога хоам баьчо яхачох, карарча шера кхашкара балхаш дӀадахьара хаоттам башха дика хиннабац. Дукха догӀаш латтарах халонаш нийслу.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат №06 АВ 0005011, выданный Гимназией №1 г. Карабулак в 2011 г. на имя Хамхоевой Мадины Юсуповны, считать недействительным.

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантной должности мирового судьи судебного участка № 9 Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия, принимаются с «2» июля 2026 г. до 18:00 ч. «31» июля 2026 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарию Квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия – Джаниеву М.Б.О.

сердало

Учредитель: Государственное автономное учреждение «Издательский дом «Сердало»

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84 Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Роскомнадзора по Республике Ингушетия. Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033 от 16 декабря 2024 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре ГАУ «Издательский дом «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 1 июля 2026 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диалитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № Тираж: 2000 экз.

Вай мехкахо Европейски футболага вига никъ

Мархенакъбан Адам цѝхеза ва, лакха начлал хиларца

Европерча кавказски футбол дикка белгалваьнна-рех ва ала йиш я тахан Мархенакъбан Адамах. Насаре ваь Адам, ворхѝ шу даьннача хана, Финлянде дѝавахар ший дезалца, цига дѝаболабелар цун футболага бода боккха никъ. Вай мехкахо, бера хана денз, футбол езаш кхийна-рех вар. «Яро», ХИК клубий фински академи яккхачул тѝехьагѝа, Латве кхьачар из. Рижски РФС (США) дикка чѝоагѝделар цун гулакх: шозза Латве чемпион хилар цох (2023, 2024), мехка Кубок яккха аьттув баьлар цун, хѝаьта еврокубкашка «Аякса»

коталон бургац чѝуяккхар цо Европан Лиге. Из ди геттара белгала хиннарех да ала деза цун футболни вахаре.

2025-ча шера, боккхача наькъ тѝа воалаш, массекх лоархѝаге гѝа баьккхар цо. Цѝкарчоа кипрски «Арисагѝа» ваьлар из, цул тѝехьагѝа цу шерарча гуйран бетта Шоллагѝча Бундеслигерча немций «Нюрнберга» юкѝе ловза лаьрхѝа чѝоагѝо оттай-ир. Трансфера мах 2, 5 – 3 млн еврол совгѝа бар. Таханарча дийнахѝа маьха эггара везагѝа вола гѝалгѝай футболист хиннав цох.

2025-ча шера Финлянде гульѝаьча тоабанца ловза араваьлар из, эггара лоархѝаге гѝа вола футболист волаш. ЧМ-2026 ловзар долаш Литвайна коталон бургац чѝуяккха аьттув баьлар цун, геттара лакха говзал йолча ловзархошта дѝухѝала аравийллар из, цу юкѝе яр Германи.

Немций СМИ эггара толашагѝа вола футболист ва, яхаш, яздыр цох. Тахан 24 шу даьнна Адам Европан эггара чѝоагѝагѝа йолча лиге ловзаш ва, иштта цу оагѝонцара ший говзал лакхѝеш кѝахѝега а аьттув боал цун. Вай мехкарча кагирхошта, иштта еррига-

ча Кавказе бахарашта дика ший говзал лакхѝеш хилча, масал да из. Зѝамигача шахѝаре вахача гѝалгѝаьчо массанена кхача йиш йолга.

Хамхи Дени

Гѝалгѝай мехка хержар грѝеппинга тоабан воккхагѝа вола керда тренер

Гаьгенакъбан Мартина

Гѝалгѝайчен физически культуран, спорта Министерстве хѝакхѝаькадир, мехка грѝеппинга тоабан керда тренер харжар.

«Султиганаъкъбан Мухьмад-Басир хѝожавир цу лакхача дарже, Гѝалгѝай Республикан спортивни Федерацие президента Белхарой Руслана амарах. Цо таро лургѝа Гѝалгѝайчен спортсменаш ерригача российски, халкѝашта юкѝерча яхѝашка дика кийчо яь хилийта.

Федерацие кулгалхочо шетешаш ва аьлар, воккхагѝа волча тренера грѝеппинг дегѝаьоалаьра керда таронаш юкѝейоахаргѝиларах.

Белгалду, Гѝалгѝай Республикан спортивни латара Федерацие дика дегѝаьоаладу шоай лоѝаьме, эллиной-румий латар, панкратион, грѝеппинг. Гѝалгѝай спортсменаш даим котбувл Россее, Европан, дунен яхѝашка.

Эллиной-румий оалача латарах, Россее яхѝашка котбаьлар вай мехкахой

Гаьгенакъбан Мартина

«Ади-Ахьмад» яхача клуба доакѝашхой котбаьлар эллиной-румий оалача латарах йолча U-23 Россее яхѝашка. Цѝихезача тренера Крикуха Юрена хетаяь яр уж яхѝаш. «Укх бетта 26-ча денгара 28-ча денга кхаччалца; Омске шоай говзал, низ дѝахѝокхаш хилар вай спортсменаш. 72 кг дозал дарашта юкѝе дикка белгалваьлар Бѝарахой Мухьмад. Московски областера Балабекян Аркадий эшавир цо 9:1 йолаш. 82 кг дозал дарел котбаьлар Гѝарапханаъкъбан Рамзан. Свердловскера Потураев Кирилл эшаве аьттув баьлар цун (3:1).

Лос-Анджелесе дѝаяхѝа лерхѝаьча эллиной-румий латарах йолча U-23 дунен Чемпионате дакѝа лаьца йиш йолаш ба уж хѝанз»,- йоах тхога бенача хоамо.

«Бѝарахой Мухьмада, Гѝарапханаъкъбан Рамзана Омскерча яхѝашка котбала аьттув баьлар дикка кийчо яь,

кѝахѝийга хиларах. Лакха говзал, начлал дѝахѝокхаш бар цига вай спортсменаш. Дошо майдилгаш яхача цар аьттув ба, дѝахо вай мохк дунен Чемпионате дѝаьовзийта. Из никъ а иштта котало йолаш хургѝолаш, боагѝаьча боараме кийчо еш кѝахѝегаргда оаха. Толамаш-

ца белгалбаларца дакѝаьлабуьц тахан спортсменаш, цар тренераш»,- дийцар тха газетага цу оагѝонцарча министертвон хѝалха латгѝача Белхарой Руслана.

Омске дѝайихѝаьча яхѝашка дакѝа лоаьаш хиннача вай спортсменашта гѝо деш хилар мехкарча спортацар-

ча латарах йолча Федерацие вице-президент, эллиной-румий оалача латарах йолча Россее кагирхой тоабан тренер вола Манкенаъкъбан Бек-хан, цѝихеза тренер, цу оагѝонцарча латарах йолча Москверча кагирхой тоабан тренер Гѝарапханаъкъбан Гѝалихан.

ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ КОМИССИЯ РЕСПУБЛИКИ ИНГУШЕТИЯ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

30 июня 2026 г.

№ 121/463-7

г. Назрань

О перечне средств массовой информации

В соответствии со статьей 47 Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации», статьей 61 Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации», статьей 47 Закона Республики Ингушетия «О выборах депутатов Народного Собрания Республики Ингушетия» Избирательная комиссия Республики Ингушетия постановляет:

1. Утвердить Перечень государственных организаций телерадиовещания и периодических печатных изданий, обязанных предоставлять эфирное время и

печатную площадь для информационного обеспечения и проведения предвыборной агитации на предстоящих 18-20 сентября 2026 года выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации девятого созыва и депутатов Народного Собрания Республики Ингушетия восьмого созыва» (прилагается).

2. Направить настоящее постановление в средства массовой информации для опубликования и размещения на сайте Избирательной комиссии Республики Ингушетия в сети Интернет.

Председатель
Избирательной комиссии
Республики Ингушетия

М.Х. Евлюев

Секретарь
Избирательной комиссии
Республики Ингушетия

М.А. Парижева

Приложение
УТВЕРЖДЕНО
постановлением Избирательной комиссии
Республики Ингушетия
от 30 июня 2026 г. № 121/463-7

Перечень государственных организаций телерадиовещания и периодических печатных изданий Организации телерадиовещания:

1. Телеканал филиала ВГТРК «Россия» ГТРК «Ингушетия»
  2. Радиоканал филиала ВГТРК «Россия» ГТРК «Ингушетия»
  3. Телеканал ГАУ РИ «НТРК «Марас»
  4. Радиоканал ГАУ РИ «НТРК «Марас»
- Периодические печатные издания:
1. Газета «Сердало»
  2. Газета «Ингушетия»